

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

Desen : Balaban

ETEM OLGUNIL, METIN ELOGLU, ÜMIT YAŞAR, NURİ İYEM, NİL METEOĞLU, ÖZDİLEK ERDEM, OĞUZ TÜMBAŞ, André Frénaud — NUR TÜRETKEN, Franz Kafka — ADALET CİMCOZ, HASAN KAVRUK, NEDİM ORTA, FİKRET ÜRGÜP, BEHİÇ DUYGULU, ŞADAN BEZEYİŞ, NACİ GİRGİNSOY, AYHAN İLTER, NEVZAT ÜSTÜN, B. İ. ROGOVALI, HALİL KOCAGÖZ, AVNİ ÖZTÜRE, M. AGÂH ÖNEN, A. HALİM UĞURLU, GAYE PETEK, SİYAMİ ÖZEL, SİNÂ AKYOL, ERSEN TOLUNAY, GÜNGÖR ÖZMEN.

VE GÜLDESTE — Şiir eki —

güney güney güney güney güney güney

Sayı : 29

ŞUBAT 1970

250 Krş.

KİTAPLAR □ Etem OLGUNIL □ DERGİLER

ŞİRLER / Oktay Rifat / Şiirler / Bilgi Yayınevi / 1969.

Öncelikle şunu söyleyeyim: Oktay RİFAT'ın şiiri paldır - küldür eleştirilemez.. Niyesi de: Belirli bir gidişatın, belirli bir şiir serüveninin kolaycısı değildir, bir.. Tâ 1940'lerden buyana, GARİP döneminde de, oradan öte kişisel tutumlarında da ille Oktay Rifat kalabilmesini titizlikle korumuştur, iki; son yıllardaki çıkışlarıyla, önerileriyle tüm eleştirmenlerimizi şaşırtmış duraksatmıştır, üç... Dahası da sayılabilir ya, biz baştaki kanımızı noktalyalım: Oktay RİFAT, Türk şiirinin gelmiş - geçmiş tüm olanaklarını, yöntemlerini ezber bilen; bu bilisine batsal değerlerin en seçkin tutumlarını da kuşkusuz katabilen, ve de sonuçta, çağımıza, ulusumuza, ekinimize yaraysa bir şiir düzeyinde yanıtılabilen sayılı ozanlarımızın en önde gelenlerindedir.

Bıktık gayrı: Heyy! Hooo! Eyy! Uyy! lardan.. Buncası zaten, bir boşunalıkta esti yitti. Yahya Kemâl'vari bir "musiki" şiiriydi onlar; aracığa özgür' lükleri, bacımları, kısacası, duyaklık kişileri eşeliyen "yer-sel motif"leri de sekuşturdun muydu, kimi avanak avuçlar patlıyordu alkıştan...

Sözü bağhyalım: Oktay RİFAT, günümüzün yüzdeyüz TÜRK ozanlarından biridir. Genel tutumu, sıçramaları nice yadsınrsa yadsın, eleştirilsin; dil, imge, duyarlık yönlerinden çokaz kişi başagüreşebilir onunla, TÜRK ŞİİRİ dendi miydi, adı unutulursa, yerin dibine geçer insan... "İsbati" mi? ŞİİRLER iste...

ŞİİRLER / Cahit Külebi / Şiirler / Varlık Yayınları / 1969.

Gayrı yıllanmış sanatçılarımızın kimisi, tüm yapıtlarını büyücek bir "cilt"te toplamak, -daha doğrusu- derlemek özenneler. Kimi sağken yapıyor bunu, kimininkileri de yayıncılar derleyip sunuyor. Olumlu bir davranış elbette; özellikle, defterlerini dürmüşler için; tüm yapıtlarını yoğun bir toplam - betik'te buluveriyorsunuz. Son yılların suskun ozanlarından KÜLEBİ; "Adanın Birisi", "Rüzgâr", "Atatürk Kurtuluş Savaşında", "Yeşeren Otlar" derken 11 yıllık bir ara ve "Süt".

Toplumcu bir ozan değil Külebi; ya da şu deyimle, toplumu sanılması kendini esirgeyen, kişisel çıkışlarının, yakınmalarının toplumsallık düzeyinde geçerliğini uman bir tutumun ustası... - Bu yarıya va-

ırken, şu somut davranışım da beliriyelim — VARLIK, SOKAK, İNSAN, YARATIŞ, TÜRK DİLİ gibi dergilerde ününü yücelten Külebi; gele gele HİSAR gibisine bir tutucu, kimkime-dumduma, hiçbir yönüyle sakıncalı sayılamayacak yayınatırtı bir dergide konaklamıştır.

Şu kez anısağımızca; uzunca bir süre Karacaoğlan'la eşdeğerde tanımlandı Külebi. Niyey? Bu soruyu hiç mi hiç kurcalıyan olmadı. Eh, biz de şöyle yanıtıyavereyim: Karacaoğlan "ketüm" bir ozan değildir, pat diye söyleyiverir tutkularını, yakınımlarını, özlemlerini.. Peki, Cahit Külebi? Karacaoğlan, kılı kırk yaran bir süslü deyiş düzeni peşindedir. Peki, ya Cahit Külebi? Karacaoğlan gezici, arayıcıdır. Nerde gece, ötede sabah! Oysa Külebi, "demir atmış"tır olağan, dümdüz yaşamına. Eee? Karacaoğlan'ın bu yakıştırmada günahı ne?

Sakın yanlış anlaşılıp da, gözde bir ozanımızı kıymıyoz sanılmaya.. Ne ki, şu da var: Bir ozan ülkesinin, toplumunun genel sorunlarına eğilmeyebilir.. giderek, bunlara aykırı bir eylemin sözcüsü olabilir de... Ne-cip Fazıl! - Ama, bir inanca, bilinçli tutuma yakınlıktır bu. Oysa; pısrık, tozlu, şaşkın, eyvallah'çı bir şiir beğenisini ısıtıp ısıtıp, temcit pilâvınca öne sürmek? Yooo!

KIRAZ ZAMANI / Özdemir İnce / Şiirler / MAY Yayınları / IST.

Ozan, bu yeni betiğini bütünleyen şiirlerle MAY'ın ŞİİR ÖDÜLÜ'nü bir başka yeni ozanla, Mehmet KARABULUT ile bölüştü. Karabulut'un betiğini henüz görmediğimden, salt İnce'nin bu son şiirleri üzerinde duracağım.

Ozanın 1963'de yayınladığı ilk betiği KARGI'dan sonra 1967'de yayınladığı TUTANAK, LAR'da belirli, tadılmadık bir kişilik pek belirlenmese de; umutlandırıcı, izlenmesi gereken bir ozanı muştuladıkları da yadsınmaz. İşte, ilk yapıtlarında olağan bir şiir çizgisini sürdüren sanatçı, Kiraz Zamani ile bu yargıyı doğruluyor. — Ama, öncelikle şunu belirtelim ki, yayıncıların üstünkörü önerileri betiği allak - bullak etmiş; "zarf"daki yavanlık buyana, "mazruf"daki bozgunu da, betiğin sonuna eklenmiş doğrultu dizini de saptıyor: Tam 53 dizgi yanlış! Pes.

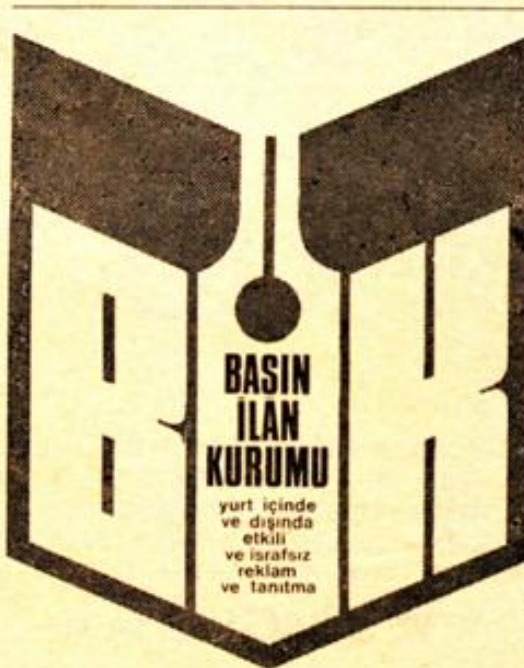
MAY'da bir konuşması yayımlandı İnce'nin; kurcalayıcı sorulara verdiği yanıtlar, ozanın tüm şiir serüvenini dobra dobra açıklar nitelikteydi. Üçbeş yıl öncesine değin, açık-seçik bir acun görüşünden yoksunluğunu, kimi yerli, yabancı ustaların etkisinden arınmadığını, kişiliğini edinebilmek çabasında epey yirtindiğini, genel

ekine eremeden insan - toplum - doğa bileşimini çağdaş ve somutça yorumlamadan özgün bir sanatçı olunamayacağını - hiç yapmıyacak - "itiraf" ediyordu. Özgür bilinç gereğinin yalın ama özlü bir savunusuydu o yanıtlar.. Yeni yapıtım baştan sonu okuyunca bu bilinçlenme'nin ürünlerini kuşkusuz görüyor, tadyorsunuz. Bu kez, uzun soluklu şiirlerin peşine düşmüş ozan; gerçekten "meram"ını anlatabilmek için, -belki de kekremsi denebilecek- bir dize kurma tekniğiyle bildirisini yayıyor, serpiştiriyor, gündeş sorunların geçerliğinden yararlanıyor; Altıncı Filo, Standard Oil, Fatma Haydar'ın, Sara Lévy'nin ölümleri, Katar Şeyhleri, Beyrut bankerleri, Yahudiler Sina'da, Iraq Petroleum, 20.000 amerikalı, 35.000.000 metrekaare toprak, Boris Vian okudum, Burhan Felek, Ulunav amca, TOTO kulübeleri, "Go Home!"... Diyeceğimin kestirmesi; ayakları yüzdeyüz yere basık, gözleri tüm evrene açık, yüreği, usu iyiden, güzelden, doğrudan, haklıdan yana bir öz'ü su veyyeni betiğiyle olumlucu biçimliyor ozan; hem de bir ÖZDEMİR İNCE ŞİİRİ'ne silinmez imzasını basarak!

BU ÇAĞIN TÜRKÜLERİ / Siyami ÖZEL / Şiirler / S Yayınları / Kastamonu 1970 / 250 Kr. (Yeni Kastamonu Gazetesi adresinden edinilebilir).

Ekin - sanat yönünden irikiyim kentlerimizden ötesinde nice başarılı yapıtlar yayınlıyor; ne ki, bunların çoğunu göremiyoruz; nedeni de, dağıtım güçlükleri. Salt kendi olanaklarıyla sanatsal, düşünsel bir yapıtım yayıncılar Van'daki, Siirt'deki, Rize'deki uğraşdaşlarımız.. Gazetelerimizde yayın haberlerini veremeden, üşenmeden, gönderirler de... Ne ki, çıt çıkmaz! İle de İstanbul'daki, Ankara'daki dostların peşin hakkı yenmiye...

ÖZEL'in bu betiği, - gerçekten - bir soy ozan muştusu. Dergilere sokulganlığı olmadığı anlaşılıyor; yoksa, şimdide değin elbette adını "antoloji"lerden bile ezberlerdik.. Şiir tutumu şöyle özetliyebiliriz ÖZEL'in: Bayatlamamış imgelerle yüklü, dize sınırlarını çok iyi bilen, sözcüklere tam kavram gücünü veren ve de en önemlisi, "mıza, toplumumuza yaraysa bir "bildiri"si olan, us'lu, yürekli bir ozanın ilk çağruları... Siyami ÖZEL'in adını gündünden daha çok duyup benimsiyeceğiz kanısındayım.

Yayın organları hakkında bilgi sağlanır. Eskiz ve program hazırlanır. Objektif tavsiyelerde bulunulur. Tespit edilen programlar titizlikle yürütülür.

Çengelözü, Turkoçay, Cad. no 1, kat. 3
Telefon: 27 65 00 - 27 66 01 - İstanbul

KİM KİME...

Metin Eloğlu

Desen : Nuri İyem.

Şiirin, ozanlar sayısınca tanımı var. Bu tanımları, eskipüskü bir giz örtüsünü kaldırıp, çirliçiplaklaştıran bulgular gibisine değil de, o soy ozanın sanat, yaşam, dünya görüşünü özetleyen, somutlamaya çabalayan özdeyiş'leri olarak yorumlamak daha usluca.

Diyelim bir ozan, V. Hugo: "Şiir bir doğa ögesidir." buyuruyor.. Bir başkası da, diyelim L. Aragon: "Şiir sanatı; enezlikleri, çarpık-çurpuklukları nice güzelliklere çeviren bir SİMYA bilimidir..." deyip, geçiyor.

Evet, bu tanımlarda hiçbir yönden eşlen-

me, uyarlık yok. Ne ki; ozanların yapıtları, bildirileri açısından baktığımızda, bir "tuhaf" gerçekçilik, aydınlık da kazanıyorlar.. Yani, özü de, biçimi de tek daldaki, dümdüzlükte duramaz, böylesine kaypak, çetrefil bir varlık'ın tanımı da görece oluyor; sığmıyor yasaları, kuralları kaskatı kalıplara.

Şiir kimin işine yarar, kimleri gerçekten uyarır, doğrultur diye bir soru atılsa ortaya; sanırım şiirin tanımındaki aykırı, çapraşık savlar benzeri, salt kişisel düşün, beğeni özelliklerini yansıtan bir alay "lâkardı" sökün eder. Bunların içinden en özülüklerini, en sağduyuya yaslanmışlarını ayık-

layıp da üzerlerinde kafa yorarsak; hiç değilse, kalburüstü ozanlarımızın uğraşları, tutumlarıyla ilgili düşünür yönlerini; kimden ve de neden yana olduklarını öğreniveririz.. Az şey mi bu? Değil elbet; niyesi de, sanatçılar çağdaş gelişmelerin, uygarlıkların ortadirekleri olduklarını söylerler, saptamaya yeltenirler çoğun.. Tıpkı bir bilimci, bir bulgucu, giderek bir kamu yöneticisi, bir siyasetçi gibisine.. Eh, bu yetenek ve beceriklikteki, sorumluktaki o yüce kişiyi de sık sık denetlememiz; tutkularını, ülkülerini, "netameli" yönlerini bilmemiz gerek. Hele ilkel, duruk toplumlarda sanatın önemi, ödevi, etkinliği bambaşka bir anlam taşıyor: Sanatçı, şu-bu çeşniden önce, sanata ısındırarak yöresini, okur-yazar bölüğündeki ulusunu..

Bu da, onlarca en ilginç özü, en arı-duru biçime sığdırarak olur. Yoksa, alabildiğine gelişmiş, ekini sereserpe ulusların gidişatlarına öykünmekle değil..

Sanat, ne kurtdükmek, ne cici oyuncak, ne de iğne deliğinden Hindistan seyredibilme.. Erdemli, yetenekli, yetkin sanatçı; birilerine dildökmek, onları doğrultmak, sevgilerine, bıkıntılarına, özlemlerine, öfkelerine, umutlarına olumlu işiklar tutmak; yoksun, luğunu yitirecek oğlulara imrendirmek istiyorsa, o güzelim hızdaysa; kaleme sarıldığına bu soylu bilincin buyruğundadır ille de! Bir çağırıcıdır, "kalk borusu"dur onunkişi; kimlerin duyacağını, irkileceğini bilemezse de!.

Oysa, gündeş ozanlarımızın çoğu, yöresel, yersel, somut bir okur yığını seçememişlerdir; bu nedenle de sık sık şu tür sorular kaplar ortalığı: "Şiire ilgi neden tavsiyor?"

Tanzimat'tan buyana ezberledik gayrı: Üç-beş yüz kişinin esnek alkışı, öte ozanlara besin, eşik olabilecek nitelikte köksüz çıkışlar, günümüzde, boşboşunluğun danskasıdır. Ustası, çırağı tükenmez bir çilingirliktir bu..

Şiirimizin son çıkmazı, kündeşe gelmesi şu bence: Kimin kime "meram" anlattığını bilememesi! Ulusallıktan, yersellikten, nesenenden sektimiz ölçüde; evrensel bitiştiğimizi sanıyoruz. Olacak şey mi? Sanık karşımızda tuzukuru Hans'lar, hippi John'lar, bunalık Jacques'lar sıram sıram..

Yolundan çevirip sorun, güldesteler demirbaşı şuncağza: "Arkadaş, sen kime postalyorsun şu güzelim şiirlerini, çağdaş bildirini?" diye. Ya size anlamsız anlamsız bakacak, ya da şu dangul-dungul yanıtı verecektir: "Herkes! Hiçkimseye! Keç-dime! Yarına! Yürekdaşlarıma! İçkiye, Köy-lüye, memura..."

Daha neler!

HAKSIZLIKLAR, İNSAFSIZLIKLAR, UTANMAZLIKLAR KARŞISINDA

BİR ŞAİR

- 1 -

Ümit Yaşar OĞUZCAN

İstanbul'a gelişi tam dokuz yıl oluyor. Geldiğim günlerde başlayan, şiir adına yüz kızartıcı bir hazmedememe, çekememe, çekememe kampanyası olanca hızıyla bu güne değin sürüp geldi. Gün geçmedi ki; bir sanat dergisinde ya da bir günlük gazetede bana çatılmasın, bana sövülmesin, Arşivimde bu çeşit; en küçük bir nezaket ve anlayıştan yoksun yazıların sayısız örneği var. İlerde; anılarımı yazacak bir zaman bulabilirsem; bu utanç belgelerini de kamu oyunun gözleri önüne serceğim. Bana ve sanatıma yapılan haksızlıkları, insafsızlıkları ve utanmazlıkları, sağ duyu sahipleri o zaman ibret ve dehşetle okuyacaklardır.

Hiçbir zaman küçük hesapların adamı olmadığım için, küçük polemiklere de girmedim. İt ürüdü, kervan yürüdü. Ömrümü ve kalemimi şiire adayalı otuz yıla yakın bir zaman geçti. Otuz yılın ürünleri apaçık ortada. Fakat kimse çıkıp bunlar üzerinde bir tartışmaya girmiyor, giremiyor. Oysaki bir şair üzerinde konuşabilmek için, eserlerinin tümünü, hiç değilse çoğunu okumak gerekir. Fakat nerde? Cehaletin karanlılığına gömülenlerin elinde eser yerine, dedikodu, yalan, iftira var. Ümit Yaşar'ın hiç bir eserini baştan sona okumamışlardır amma; Ümit Yaşar içki içer, Ümit Yaşar aşık olur, Ümit Yaşar vaktiyle intihara teşebbüs etmiştir kabilinden kişisel ve çoğunlukla aslı olmayan yakıştırmalarla, uydurmalarla ona saldırmakta sakınca görmeyiz.

Öncelikle şunu açıklıyorum; benim 1961 yılı içinde olmuş ve maalesef biri basına in-

tilal etmiş, dolayısıyla bir kaç gazetede bir iki satırla bahsedilmiş üç intihara teşebbüs olayım var. O yıl içinde bulunduğum maddi ve manevi sıkıntılar, depresyonlar ve bütün varlığımı etkileyen yıkıntılar sonunda kararlılık bir çıkmaza düşmüş ve ölümü içtenlikle arzulamıştım. O günlerde yazdığım bir şiirdeki:

"Bir yere kadar yaşamak güzel,

Ama bir yerde ölüm güzel oluyor." mısraları içinde bulunduğum ruh hâlini göstermez mi? Fakat bu elbette yanlış bir düşünme tarzı. Aslında her şeye rağmen yaşamak güzel. Bir ömür boyu haksızlıklar, insafsızlıklar, utanmazlıklar karşısında kalınsa bile... Bunu 1961 de günlerce süren bir komadan çıktığım ve yaşadığımı anladığım anda derinden duymuştum. Sahibini Ariyan Mektuplar'ımın birisi o günleri anlatır.

"Kirlili bir çamaşırdı üzerimde yaşamak. Umutlarımı yitirmiştim. Arayıp bulacak gücüm kalmamıştı. Öylesine yorgundum, bitkindim, Ellerimi sevmiyordum, gözlerim utanç veriyordu gözlerime. Damarlarımdaki kan rahatsız ediyordu beni. Ölmek; gitgide bir umut hâline geliyordu içimde. Büyüyor, büyüyordu..

Boşlukta bir tel gerilmeğe başladı. Gerildi, gerildi.. Sonra kan rengi bir karalığa düştüm. Duvarlar kırmızıydı, yerler, masalar, sokaklar, insanlar hep kırmızıydı. Ama karanlıkta yine, korkunç bir karanlık. Kırmızı sisler içindeydim. Dört yanım denizdi kıpkızıl.

Sonra rengi değişti çevrem. Bulutlar

Son 15. sayfada

Başbaşa

NURİ İYEM ile...

1915 yılında İstanbul'da doğdum ama, memur babamın peşsıra Cizre'ye vardık ve yanımı - yöremi dünyayı iltken Cizre'de tanımaya başladım. Babam Bulgaristan'lı, annem Arnavutluk'tan... Bir ara miras işi için İşkodra'ya gittik. Dönüşte de, doğru Mardin'e! İlkokulu orada bitirdim. - Babamın, ablamın ve çoğunun mezarları Cizre'dedir. - Güzel Sanatlar Akademisi'nin - eskisine - Çallı'lı, Hikmet Bey'li, Nazmî Ziya'lı, Namık İsmail'i dönemine 1933'de girip, 1937'de "Diploma Konkuru"nu kazanarak l'incilikle bitirdim. Sonraları, 1940 yılında, Akademi'ye yeni bir bölüm ekleyip "yüksek" diye adlandırdılar. Bu bölümü de 1944'de yine l'incilikle bitirdim. Trakya, Ege, Giresun, Adana çevreleri gezdiğim yerlerin önde gelenlerinden. 1944 yılında evlendik, NASİP'le. Devletin Avrupa'da açtığı birçok sergilere katıldım. O dönemin sorumlu ve yetkilisi Tefvik İleri'yi kışkırtanlar oldu; uluslararası önemli bir sergiye - seçtiğim halde - katılmamı engellediler. O olaydan öte de bu tür sergilere katılmamayı yeğledim. Devlet Resim ve Heykel Sergisi'ne ise, tâ başından beri katılmıyorum. Bir ara öğretmenlik ettim; bir süre de Resim-Heykel Müzesinde görevim oldu. 1947'den beri yaşamımı, geçimimi salt "resim"lerimle sürdürüyorum. 22 ve 18 yaşlarında iki çocuğumuz var: Müjde ile Ümit. Genellikle İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de epey sergi açtım.

★

— Uzun süre "non-figüratif"de dirediniz, savundunuz. Sonra apansız bir değişimle en kesin, -giderek- öykümsü bile diyebileceğimiz "figüratif"e yöneliverdiniz. Bu yeni tutumunuzda da kararlı gibisiniz; son sergileriniz bu izlenimi uyandırıyor. Sizi böylesine şaşkırtıcı bir sıçramaya iten nedenleri, inançları tanımlayabilir misiniz?

— "Doğmatik sadeliği kullanan bazı soyut sanatçılar, saf sanat biçimlerini göstermekten asla ayrılmazlar: Hollanda'lı Piet Mondrian buna bir örnektir. Tabii, soyut kompozisyon yapmayı hatıra getirmeyen birçok da gerçekçi sanatçı vardır. Bazı soyut sanatçılar bu amaçlarından vazgeçip, gerçekçi sanata dönmüşlerdir. Ve bazı çok kaabiliyetli gerçekçi sanatçılar ise, birdenbire bu tutumlarından cayıp, soyutlaşmaya yönelmişlerdir. Diğer bir grup ise, bu iki üslup arasında gidip gelmekte hiçbir sakınca görmemişlerdir..."

Yukarıya aktardıklarım, Herbert READ'ın "Sanatın Anlamı" adlı kitabınının 257. sayfağından. Demek Batı'da da olmuştuk bu tür değişimler. Ben de, bir dönem, kendi içimde, daha başka ve çekici bir âlemin bulunduğunu sandım ve bunu "dışavurma" çabasıyla birçok resimler yaptım. Sonraları, gerçekçi özlemi ağır basmaya başladı ve yeniden "gerçek"e döndüm.

— Kuşakdaşlarınızın hemen tümü bir "Paris Seferi" yaptılar. Belli ustaların eğitiminden geçtiler; yüce yapıtları müzelerde, özel sergilerde izlemek olanağını buldular. İçlerinden oraları benimseyip yerleşenler, giderek ün yapanlar da oldu. - Avni ARBAŞ, Selim TURAN, Abidin DİNERO, MUBİN, NEJAT, vb. - Siz bu tür bir gereksinime duymadınız mı hiç? Yoksa, başka etkenler mi engelledi? Şimdileri ise düşünüyör musunuz böylesine bir geziyi?

— Beni bir kenara bırakın hele.. Resimlerimin bile kimi zaman yurt dışına çıkmasını sakıncalı gördüler! Tefvik İleri'nin Milli Eğitim Bakanı olduğu sıralar, Brezilya'da SAO PAULO'daki Uluslararası sergiye, Türkiye de ilk kez katılıyordu. Gidecekler arasında benim de 3 tablom seçilmişti. Ne olduysa oldu, T. İleri'nin "Ankara'dan ve de telefonla ilettiliği buyruğuyla benimkiler ambalajdan çıkartıldı. Sonradan öğrendim ki, Bakan'ı uyarıp kışkırtan Akademi'den bir "babadostu" imiş... Sergi komiseri olan heykeltıraş Hadi BARA, benim resimlerimin çıkarılışını protesto etmiş ve görevinden ayrılmıştı. Diyeceğim, Hadi BARA'nın da Brezilya'ya gitmesine - sanıyorum - bizim tablolar engel oluverdi. Her seferinde sinir-

ISLİK

Yeltenir çoğu bağız kişi
El ayak değmemişliklere
Oysa oracıklara çoktan çöküşmüştür
Bir bulanık bir suntuurlu sevi

Yani kuş uçar kervan geçerlerde
O kurnaz gök gagalar seni
Bildiğin mi sandığın mı kiçlik
Dur hele az ilerde

Eve döndüğüm gecelerde
Niye yoksun ya da niye yarım
Eh ben de bir deli ıslığa uyup
Yine sokağa çıkıyorum

Metin ELOĞLU

Foto : A. Güler.

lerimi enikonu törpüleyen bu "yurt dışına çıkamamak" sorununu kökünden söküp attım kafamdan! Artık düşünme girmesini bile istemiyorum...

— Evrensel'e ulaşabilmek için ille de yersel'den geçmek gerektiğini savunanlar çoğunlukta. Sizin bu konuda diyecekleriniz?

— Evrensel'e varan yolun, yersel'den geçtiğine ben de gitgide daha çok inanır oldum.

— Yapıtlarınız soyut da olsa, somut da olsa belirli bir özellik taşıyor. Görünce, hemen, "İYEM'in" diyebiliyoruz. Bu özellik elbette ki "kişilik" anlamında. Bir sanatçı bu şaşmaz kişiliği nasıl, hangi yöntemleri ilke kılarak edinebilir? Kendi açınızdan tanımlayabilir misiniz bu erdemini yollarını, koşullarını?

— Çağımızda "yapıt" dediğimizden beklediklerimizin, umduklarımızın en başta gelenleri arasında, yapıt'ın birliğin işi, mali olması gelir. Öyle sanıyorum ki, bu, falan sanatçının işi ya da malı diyebilmemi. zi doğuran, oluşturan; yapıtta belirginleşen, öncelikle, sanatçının duyarlılığıdır. Bu duyarlılığın güçlü ve seçkin olması gerekir elbette.. Duyarlık dediğimiz erdeminsene, ne akılla, ne kurnazlıkla, ne de zekâ ile eşanlamlılığı yoktur. Sanatçı, eğer duyarlıkla yüklü bir kişiliğe sahip değilse; nice akıllı, kurnaz, zekî olursa olsun, yapıtına koyacakları "kişilik" niteliğine bürünemez n'eylese.. Renk, çizgi, biçim, ton ve bütün bunların değerlendirilmesinde, uyusumundaki yol-yordam - bana göre - sanatçının duyarlılığı ile kuşatılmış olmalıdır. Şu "teknik" ile bu teknik, şöyle ya da böyle çizgileme, renkleme, biçimleme; kişiliğe varır, ille de olumlu sonuçlar sağlar denemez. Kişi, kendi duyarlılığına uyan, gereken tekniği arar, bulur, geliştirir. Duyarlılığın, duygululuk anlamına gelmediğini de özellikle belirtmeliyim. Duygululuğum bastırınca rakı içerim ama .resim yapmamam, yapmam...

— Sanat serüveniniz boyunca en ilginç bir anınız?

— Bir kez, çok güzel bir hanım ressamımız, "portre"mi yapmaya kalkıştı. Meğer "model"lik ne zormuş! Beni ardı kesilmeyen peşpeşe esnemeler tuttu; sonunda, uykusu -liverdi kızcağızın ve divana uzanıp kestiriverdi; eh, ben de böylelikle modellikten âzad oldum!

— Yeni tasarımlarınız?

—KADIN, GÖÇ ve liman gehri İstanbul üstüne. Ama, bu yıpranmış yürek ne kadarını başarmamı sağlar, olanaklı kılar ki?

NASIP İYEM'in Gözüyle Nuri İyem

NİL METEOĞLU

Foto: A. Güler.

İYEM'ler.

— Eşinizle bitişmeniz onun sanatçı kişiliğinin herhangi bir yönden etkisi oldu mu?

— Elbette. Kişiliğinin sağlamlığına inandığım kadar, sanatçı yönüne de tutkunumdur.

— Çeyrek yüzyıla yaklaşan bu beraberliğinizde en olumlu, en olumsuz birer anınız?

— Olumlu olanı: Evlendik, arkadaşlar Resam Haşmet Akal'ın evinde bir düğün sofrası kurdular. Bir de Kasımpaşa'da Annemin, Babalığımın evinde düğünü müz var. Birinden ötekine taşındık durduk telli duvaklı. Sabaha kadar sürdü bu. Son durak H. Akal'ın Kazancı yokuşundaki evindeyiz. Biraz sonra gün ışığına, gelinliği, teli duvağı bir yana attık, her günkü basma giysiye kuşanıp, cebinde 35 kuruş parası kalmış kocamın kolunda Aksaray'daki evimize Tramvayla güle oynaya vardır.

Mutsuz ve olumsuz: Aytı aylık hamile iken, kocamı alıp gittiler. Türlü belâlar, sıkıntılar, şakredici şeyler peşpeşe. Yetmişinde, şaşkın, perişan Kayıvaldem, Veremli Annem, İlk çocuğum dünyaya geldiğinde O içerde. Çevre benden, cüzzam illetine tutulmuşum gibi, kaçır Allah kaçar. Faris Erkman ve daha başka birkaç namuslu arkadaşla, Kabartma Türkiye haritalarının yapımında çalışıyorum. Devlet Demir Yollarını ben ziyaret ederim. Uykusuz gölleri, dağları bozuyor. Faris Erkman Cümle yazıları yazardı. Bu on sekiz ay mı, yoksa daha uzun mu sürdü şimdi anımsıyamıyorum. Bir akşam üstü, patates soyuyordum. Kapıda O'nun sesini duyunca bıçağı şaşkınlıkla elime daldırdım, patates niyeti-ne. Ellim sıziyormuş, kan akıyormuş; kimin umrunda artık.

— Siz de -belki biraz gecikerek- sanatçılar kervanına katıldınız. Bu girişiminde öncelikle bir tasarınız var mıydı? yoksa, salt eşinizin plâstik açıdan uğraşına özendiğiniz için mi?

— Ben Akademiye Nuri'yi tanımadan önce girdim. Bu, özenti almadığımı tanıtar sanırım. İkincisi, 44 ten bu yana sanatımla didinir dururum. Yine de geç mi kalmış sayılırım kervana katılmakta?

— Eşinizin çok aşamalı, değişik bir sanat serüveni var. Bu konuda sizin izlenimlerinizi dinlemek elbette çok ilginç...

— Evet çok aşamalı ve değişik. Ama başka türlü de olabilir mi İdi Nuri için? Bir kere, Peinture yani batılı anlamda, yağlı boya resim- sanatı üstüne bizdeki değer yargılarını - dünü ve bu günüyle düşünün bir yol; Körlerin fili elleyerek tarif etmelerinden farksız şu ortamda, elbette ki Nuri için, bizim batı örneklenerek başlamış resim sanatı üstüne, Kendisinin olan, Kendi çabalarının sonucu elde edeceği yargılar en sağlamı İdi.

Sonra; doğduğu gündenberi göçmen ailesiy'le diyar diyar dolaşıp durmuş Türkçenin yanı sıra Kürtçe, Arapça, Arnavutça konuşmuş (çocuk türkülleri, oyunlarıyla)... Kısacası, yaşam serüveni de değişik bir insanın sanatı, du sütliman olamazdı sanıyorum.

— Müjde olsun, Ümit olsun; hangi sanat alanına eğilimlidir? Yoksa tüm aykırı tutkularında mı ikisi de?

İNDİRGELEMELER

milyonları sana indirgedim
kopardıkça çoğalan çiçekler gibi
dal budak saldın toprağıma.

1
peygamber çiçeği gibi açtı sevgimiz
ne yağmur istedi
ne de bekledi çapalanmamı toprağın.

2
bir at kestanesi düştü gözlerinden
yarıldı toprakta üç parça
bir türküyü sana katladım
seni aradım samsunlarda
yoksun.

3
duvar delen oldu ellerim
acep şu duvarın ardında m'ola
tutarmıyım duvarımı sıcaklığım.

4
yanlış rafa koydun kaldır beni
ellerin diyordum gözlerin
geri kalmışlığımın acısı
karşılıksız sevgi
kâğıt para yerine bastır beni.

5
durur oralarda bir yerde ezik çimenlerde
susar martılar öter ağustos böcekleri
durur oralarda bir yerde
ezik çimenlerde.

öz dilek erdem

— Müjde olsun Ümit olsun resim sanatını sever ve duyarlar. Her ikisi de bu alana eğilimlidir ya... biz onların sanatçı olmalarını pek istemedik. Sanırım haklıyız da. Hangi Ana ve Baba çocuklarının acı çekmesini ister ki?

— Hep biliyoruz: İYEM, çaprasık, basık, nankör bir dönemin çıdamlı sanatçılarından. Bu uzunca, nâlet süre içinde siz de dolay olarak kahretmişsiniz, çocuklarınız da... Başınızı alıp gitmek gelmedi mi içinizden hiç?

— Bilindiği gibi, o kara günlerde çocuklarımı alıp gitmek aklımdan geçmediği gibi, herşeyi onunla paylaşmak çektiği cezalara ortak olmak istedim. İYEM'den gelen her şey bara büyük yüreklilik ve güç verir.

— Eşinizi bugün tansaydınız, yine şu güzelim bitişikliğe yanaşır mıydınız?

— Ben bu sorunuza elbette diyeceğim,

— Eşinizi eleştirirsenize.. değerlerini de, noksanlarını da abartmadan?

— Onu, çokluk kimseyi umursamaz, tepeden bakar, sanıyorlar. Değil oysa. Gerçekten değil. İnsancıl duygularla, sevgilerle dolu bir yüreği var. Noksanı da şu bece, yanlış anlaşılması, olduğundan başka türlü gururlu, tepeden bakan falan gibi. sayılmasına önem vermemesi ve nasıl olsa bu yanlış değerlendirmeler kendiliğinden düzeler, yanlışlığı anlaşılır sanması...

— Son sorumuz da şu olsun: Evliliğin -hele sizinki gibi uzun, kopuntusuz süreli- bir sanatçı bakımından olumlu, olumsuz yönleri nelerdir?

— Nuri olmasaydı eşim başka biri olsaydı; sanırım sanatla uğraşmamı hoş karşılamazdı. Nuri ise, beni daima kıskırttı, heveslendirdi. Onun işlerini üstündeki konuşmaları gücümü artırır. Yanlış anlaşılmasın, eleştirilerinde gönlü alıcı falan değildir.

EDEBİYATIN İŞLEVİ ve DEVRİMLER

Oğuz TÜMBAŞ

Açıkoturuma katılanlar: (soldan) Ceyhan Atuf Kansu, Sunullah Arısoy, Adnan Binyazar, Özkan Mert.

Ankara Halkevi devrimci kadrosuyla işbaşına geçti bundan bir süre önce. Başkanlığı Kadir Çetinkol aldı. Hep devrimci çocuklar. Böyle devrimci bir amaç içinde olan Ankara Halkeviyle ilişki kurduk biz de, bir takım çalışmalar yapmak için. Onlar da sevindiler, destek oldular bize. Önce bir açıkoturum yapılmasında karara vardık. Ve 3 Ocak 1970 Cumartesi günü saat 15'te Halkevleri Genel Merkezi Lokalinde "Edebiyatın İşlevi ve Devrimler" konulu açıkoturumla açık çalışmamızın ilkinin.

Elbette edebiyatın bir işlevi, bir görevi vardı. Her çağda böyle olmuştu bu. Yadsınamaz bir gerçek. Edebiyat aynı zamanda devrimlere de katkıda bulunabiliyordu. Etki gücü fazlaydı çünkü. Açıkoturumun konusunu da bu düşünceyle seçtik. Günümüze de uygun düşüyordu hem.

Bu açıkoturuma Ceyhan Atuf Kansu, Adnan Binyazar, Özkan Mert katıldı. Sunullah Arısoy da yönetti. Atol Behramoğlu da çağrılmıştı konuşmacı olarak, ama sonunda hastalığı baskın geldi ve Behramoğlu katılmadı.

Oturumun ilk bölümünde konuşmacılar kendilerine verilen süreler içinde konuştular. Edebiyatın görevi, amacı üzerinde durdular ve devrimlere katkısından sözettiler.

Önce söz Ceyhan Atuf Kansu'ya verildi. Kansu özetle şunları söyledi :

"Edebiyatın temel işlevi yazı yazmak. Kendini kendine ve kendini başkalarına anlatmak. Yalın, doğru, güzel yazmaktır edebiyatın işlevi; sadece güzel, tatlı şeyler yazmak değil ama.

Devrimde edebiyat geri çekilir. Nedeni, edebiyat eylemi bir olay değildir, devrim için birikim sağlar. Devrim eyleme geçtiği sırada eleştiri istemez. Edebiyat, devrimi eylem sırasında eleştirirse, devrim gecikir. Bunun için edebiyatın geri çekilmesi gerekir. Devrim kurulu bir düzene gelince, edebiyat yeni devrim için, yeni birikimlere başlar.

Devrimci yazar, ozan diye bir şey yoktur. Hem tarihsel gelişime inanacağız, hem de bir tepki devrim eylemi içindeyken sanata tirpan atacağız, olmaz."

Kansu Türk devriminin ulusal bir devrim olduğunu, ancak bu devrimin yetersiz kaldığını, edebiyatın Namık Kemal, Tefvik Fikret, Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp'ten bazı ilkeler alarak Türk devrimine katkıları da bulunduğunu, İkinci Yeni'nin burjuva sanatı olması için burjuva ideolojisini işlemesi gerektiğini de konuşmasında belirtti.

İkinci olarak Adnan Binyazar söz aldı.

MAVİŞ ÇOCUKLARI ÇAĞIN

Maviş çocukları çağın
Giriverdiniz tüm yaşantıma
O salkım-saçak saçlarınızı
Nasıl olur da anısamam

Canacısından az ötede duran
Sarsak adımlar gibi
Dipdiri bir bellekle
Ölümlerden de ölü
Ama bibakıma dipdiri
Bir al şavk kıvılcımlı gözlerinde
Sıçrar gözlerime
Cin çarpmışa döndüren güzelliğinle
Yayılr usulcacık
Sesimin gündeşliğinde
O kaypak aynamda çapaçul bir gölge
Bir buruk tad
Ve de buz gibi memelerden sızan ısı gecenin

Gayrı bıktım şu yaşamdan
Ama henüz küllenmeden
Şu sevilir sevisi közü
İlle de sana getireceğim
Gözüm arkada kalmadan

André FRENAUD

Türkçeleştiren : Nur TÜRETKEN

Binyazar insana öncelik ve özellik tanıyan konuşmasında şunları söyledi :

"Önemli olan toplumda düşünsel bir hareket meydana getirmektir. Sanatçı insanın insanın sorununu anlatıyorsa, saygıdeğer bir sanatçıdır. Devrimsel birikime de katkısı vardır. Sanat bir anlatım aracıdır. Edebiyat insanlar arasındaki anlaşmayı sağlar.

Edebiyat önceleri işleveldir. Edebiyatın güdümlü bir işlevi yoktur. Edebiyatın asıl işlevi, toplumsallaşmayı sağlamaktır. Edebiyat bizi bireylikten kurtarır. Bir toplumda anlaşma olanağı yoksa, toplumsallaşma zayıftır. Toplumsallaşma bireyler arasında beynsel bir ilişki kurar.

Bugüne kadar bütün çağlarda yazar, saltanat içinde yaşamıştır. (Örnek Osmanlı devrindeki sanatçılara sağlanan saltanat).

Devrim birikimi yaratan edebiyatın, devrim yapan güçleri, koşulları yansıtmaması gerekir. Edebiyat devrimi hazırlayan bir ustadır. Devrim halkın devrim yapabileceği güçte olmasıyla mümkündür. Bu gücü yaratacak olan edebiyattır."

Binyazar bazı somut örnekler de vererek konuşmasını pekiştirmeye çalıştı. Bu arada bizim edebiyattan örnekler verdi. Son konuşmacı Özkan Mert ilk iki konuşmacının birlik havasından sıyrılarak, sert bir çıkışla başladı konuşmasına. Daha çok emperyalizmin ülkemizdeki varlığını, çeşitli alanlarda gösterdiği etkinliğini ele aldı ve özetle şunları söyledi :

"Edebiyatın işlevini taş devrinden almak gerekir. Sanat insanın emeği ile ortaya çıkar. Gene sanat ilk defa büyü ile ortaya çıkmıştır. Sanat insanların üretim ilişkileriyle sıkıca bağlı. Sanat içinde bulunduğu toplumun ekonomik ve sosyal yapısıyla belirlir.

Sanat bir üstyapı kurumudur. Altyapı köklü değişimlere uğramadıkça sanat değişmez. Gerçek bir proleter sanat, proleter devrimden sonra varolabilir. Sanatçı devrimci mücadelenin gerisinde kalırsa, sanatçı gericedir. Devrimci sanatçı olmak konu meselesi değildir. Sanatçıların bireysel özgürlüğü diye mesele de yoktur. Bir sanatçı kendi bireysel yaşantısıyla, toplumun yaşantısı arasında diyalektik bağ kurmazsa, devrim sayılmaz.

Emperyalizm, ulusal sanatı dejener eder (bozar). Sahte bir burjuva sanatı yaratır. Amerikan emperyalizmine karşı tek dayanak halkın devrimci gücüdür. Sosyalist ülkelerde sanatçıya en geniş özgürlüğü tanır. Halkın sanata yabancılaşması doğaldır.

İkinci Yeni suçludur. Halkı bilinçlendirmemiştir. Proleter ideolojisini benimseyen herkes devrimci, bunu sanatında yansıtan her sanatçı devrimci sanatçıdır. Sınıflı toplumlarda, edebiyat kurulu düzene karşıdır. Edebiyat amaç değil, araçtır."

Elbette konuşmalar bu kadar kısa değildi. Ben ancak konuşmaların kısa özeti

Franz Kafka'dan

Felice'e Mektuplar

Desen : Hasan Kavruk.

(Çeviren : Adalet CIMCOZ)

Mutsuzsun Felice, ben de seni tedirgin ediyorum üstelik. Bu da benim mutsuzluğum. Küçük de olsa, bir dayanak bulabilseydin bende, mutlu olurdu. Bulmuyorsun. Bir yanda ilişkimizi, öte yanda ailenin başına gelenleri, çok değişik iki olay gibi görüyor ve ilkinin hafife alıyorsun. Böyle görüyorsan böyledir demek; hiç değilse davranışından çıkarıyorum bunu, senin bileceğin şey, kesin bir şey söylemek istemem bu konuda.

Felice! İki mektubunu kaç kez okudum, bilmiyorum. İyi şeyler var mektuplarında, ama üzgünç şeyler de var, ne üzgünç ne de iyi olan bir karışım ağır basıyor gene de. Bugünkü telgrafın herşeyi bir az daha karartıyor, ya da, onsuz edemediğim bir sözcüğü ağzından alayım: daha acılaştırıyor. Ailenin başına gelenleri anlıyorum; onların yanında olmak istersin bu ara; akılcıca davranmadım, yeterince duygu göstere, medim belki 'Yarın Dresden'e gel' diye rica ettim sana. Yanlış davranımda, telgrafındaki yedi sözcükle cezalandırdın beni. (*)

Benim yaptığım yanlış belki, ama ailenin başına gelenlerle benim durumum arasında senin yaptığın yanlış kadar değil belki de. Brakalım bunu Felice, ama şimdi ne olacak? Sakın Felice, sakın, o kuşku duruma sokma beni bir daha; çünkü mektuplarınla -hiç değilse bir adım- ilerliyebildim. Sakın; bir daha dönmem o karanlıklara, en iyi şeylerimi boşlar kaçırım kalanyıla, neresi olursa olsun. İlerlemeyi istiyorsak konuşmamız gerekir, sen de böyle düşünüyorsun, değil mi Felice? Bu da en iyi, en

kolay, en rahat ve bütün ayrıntılarını tartmakla, ancak Dresden'de olabilir. Berlin'de söz arasında sen de istemiştin bunu, daha önceleri de dokunmuştu buna. Çok ciddi bir engel yok ortada; öteki pazara gelebilir misin? Son zamanlarda elin varmamış yazmağa, şimdilerde bile güç geliyormuş, anlamıyor değilim, ama daha iyi ya, buluşmamız için geçerli bir neden değil mi bu? Ama yalvarırım Felice, bir pazar daha atlatma bu buluşmayı. Unutma: seni sadece bir kez Prag'da görmüş bir yabancıyım ve bir dilekte bulunuyorum senden; senin için küçük bir şey, ama benim için önüne geçilmez bir gereklilik taşıyor. Hayır dememelisin. Ne saçma sözler bunlar! Bu nedenler olmadan da buluşmamızın gerekli olduğunu anlıyorsun elbet.

Anlamıyorsan, sen bir yol göster, daha iyi birşey bul, boyun eğerim, buluşmamızı engellemesin de, buluşma yolu olsun da nerde olursa olsun. Berlin'e de gelebilirim, ama Dresden'de buluşmamız daha iyi olurdu, çünkü seninle bir anlaşmaya varmadan korkuyorum Berlin'e gelmekten. Tren Berlin dolaylarına girerken başlayacak korkum, boynumun kopacak gibi olduğu o istasyondan korkuyorum, çıkışta göreceğim otomobil selinden korkuyorum, herşeyden korkuyorum. Şimdi çekemem bütün bunları! Dresden'e gel! Yalnız kendi derdimle üzülmekten kurtar beni de senin derdinle üzülme mutluluğunu ver bana. Franz

(*) Dresden 'gelmem olacak şey değil selâm felice.'

verebildim. Zaten konuşmaların hepsini vermek te olanaksız.

Oturumun ikinci bölümünde konuşmacılar birbirlerine karşı olan ya da tamamlanması gerekli noktaların açıklığa kavuşması dileğiyle tartıştılar. Özellikle Ceyhan Atuf Kansu ile Özkan Mert birbirine karşı bir davranış içinde görünüyordular. Bu karşı davranışa Adnan Binyazar da katıldı ve o da genellikle Kansu'yla birleştiği düşüncesini savunuyordu. Eğer zaman daha bol olsaydı, tartışma çok daha alevli ve o dercede zevkli bir havada uzayabilirdi, ama yönetici Sunullah Arısoy buna kibarca engel oldu, konuşmacıları zamanla sınırladı (zorunluymuş çünkü). Böylece konuşmacılar daha birbirlerine söyleyecekleri çok şeyleri olduğu halde sözlerini kısa kesmek zorunda kaldılar. Son bölümde oturumu izleyen dinleyiciler konuşmacılara yazılı olarak soru sordular ya da onların konuşmasına bazı sözler eklediler.

Oturumu izleyen çok kişi vardı o gün. Geniş bir duyuru yapılmamasına karşın salon ağzına dek doluydu ve sonuna dek te öyle kaldı. Bu ilgi oturumu düzenleyen bizleri çok sevindirdi ayrıca. İlerde başka çalışmalar yapmamıza bir temel oldu.

NOT : Güney okurları arzu ederlerse 15 sayı çıkardığımız ve geçen yıl kapamak zorunda kaldığımız MELTEM dergisinden isteyebilirler. Adres: P. K. 7 Bakanlıklar — Ankara.

O. T.

Oğuz TÜMBAŞ arkadaşımızın, geçen sayımızdaki yanıtları, anlamı bozacak derecede yanlış çıkmıştır, özür diler, düzeltiriz.

1 — 1970 yılında çalışmalarım olacak elbet. Kitap yayınlamayı düşünmüyorum henüz. Erken. Hem çok ta kitap yayınlanıyor. Daha birikmeli, dolu dolu çıkmalı okur karşısına. Dergilere yazarım belki.

2 — 1969 yılının bence iyi yapıtlarından üçü şunlar : Önce Ekmek, Kelebek, Evet İsyan. Elbet bu yıl içinde çıkmış daha iyi yapıtlar var. İlk anda hatırıma geliverenler bunlar.

3 — Orhan Kemal 1969 yılı içinde de güçlü ve verimli çalışmalarla gene gösterdi kendini. Yaşar Kemal de boş durmadı. 1969 yılının sonuna doğru çıkardığı güçlü yapıtıyla İsmet Özel kendini daha bir ağırlıkla ve kesin olarak ortaya koydu, belirledi yerini.

IRAKTAN

Iraktan bir türkü iraktan
Bir kağıt gıcirtısı iraktan
Ünneyen delice ses kulaklarımda
Kulaklarım duymaz
Iraktan bir inilti iraktan
Yakılan bir ağıttır acılı iraktan
Ezgiler yüzlere vurmuş
Gözlerim görmez
Gök ekinde gövermiş umutlar iraktan
Bir harman sonu mutluluk iraktan
Benim devinivermiş çıkarıcı düşüncelerim
Yokluğu bilmez
Ağalara yakınmalar iraktan
Sen bilinli, Ağamlı diller iraktan
Iraktan iraktan
El edişimiz iraktan...

Nedim ORTA

GÜNEY

GÜNEY...
GÜNEYYY...
GÜNEEY!..
GÜNEY NERDE?
GÜNEYİ BİLİR MİSİN?
GÜNEY GÜNEYDEDİR
ORDAN DEĞİLSEN
BİLEMEZSİN...
GÜNEŞ DAVULLARINDA TOKMAK,
İNSAN ŞARKISI..
ABSALOM.. ABSALOOM...
ABSALOM DA ABSALOM!
SALOOM..
SALOOM...
SAL SALOOM..
ABSALOM!
GÜNEY NE BİÇİM YERDİR?
PAMUK TARLASINDA
AĞLIYAN HIÇKIRIKLAR
KADIN ÇİĞLİKLARI
VE
ERKEK SESİNDE
DAVUL...
NE YAPARLAR ORADA?
NEDEN ORDA YAŞARLAR?
NEDEN YAŞARLAR
ZATEN...
INSANI SEVİNCE
ANLARSIN NEDEN...
İÇİNDEKİ ŞARKIDAN.
ABLASALOM.. ABSALOM...
ABSALOOMM!

Fikret Ürgüp

TÜRKÇE

EĞİTİM - ÖĞRETİM

ÜZERİNE

Bayram İbrahim ROGOVALI

5

Tarih boyunca, eğitim ve öğretim, egemen sınıfların tekelindedir. Bu, her devlette ayrı bir türde, ayrı amaçların ürünlerini sağlamak için, istenilen yöne yöneltilmiş olarak esmektedir. Bu nedenle, her ülkenin eğitim ve öğretimini ayrı olarak saptamamız gerekir.

Yugoslavya'da bu konuyu saptarken, kendi koşulları için, kendi amaçları üzerine oluşturulmuş bir eğitim - öğretim dizgesinin varına geliriz. Eğitim ve öğretimi anaokulların ilksınıflarından başlayarak en yüksek okullara değin birbirine bağlı bir zincir şeklinde gösterebilirsek, bu zincirin ilk halkaları kuşkusuz ilkokullardır. Eğitim - öğretim sürekli bir eylem olduğu

NİKOMETYALI ASLANAGZI (*)

Direnmeyi bildim kuytu oyuklarda
Çilelerle etkili bunca yıl
Ellerim bağlı yüksünmedim
Bir uzun yaptım gölgesi
Tutarak güncesini surların.

Bol toprak boğulması su küf ıslak
Çiçekler yetiyetme mevsimlik
Ülkem nere varımı ölüm düşünmedim
Amacım verimsiz renklerle
Kırac yaşamın anıfar yıkımına.

Toprağım -ki doğa hırsızlığıdır-
Asırlık taşlarından ufaladım Nikometry'nin
Baş konuğumdur bilir içimi
Kuyruğunu sallayıp zamana kertenkele
Belki söylemektedir neler çektiğimi.

Ne kadar böyle bana sormayın
Bir benim engelidir çocuklar
-Anasına babasına pay verip-
Onlar bilir bir değerimi
Onlarla yaşarım giderek ölmezliyi.

Hiç sevmedim özlenmeyi tadımlık
Bilinmedik eksilmeyi özentili
Nicesiz aranmayı salonlarda
Duvar dipleri sur oyukları döf yatağım
Bir dinmez mavilik alır gider içimi.

Çeksin bakalım kara dumanlar
Kenti de eteğinden surların
Biline bir rüzgarın uyumundayın
Yadsınır belki taze anılar pash
Öte dünyada olsun durun anmalara.

Avni ÖZTÜRE

(*) Nikometry, İzmit'in Antik çağdaki adıdır.

ÖZGÜRLÜĞÜN BİRİ

Bir arslanı kafeslese, yuttursak afonyu
Özgür yaylalardan tıtrır anısı;
Kükre, yine de... Değişmez sonu!

Diyeğim, bir maymunu, parmaklıklar arasına...
Saklanır çulğın sevincinde çocuklara acısı;
Ölmez maymun sevgisiyle -elinde ayna...

Ya da vursak tavşanı bol şaraplı tencereye,
Arttırır mis gibi kokusunu, odundan ısı,
Yayılır - hamurla sıvasak da - dört köşeye.

Bu deyiş "La Fontaine"e benzese de, benzemese de
İşte budur usu sözü tutuklamak bir yere!

Halil KOCAGÖZ

için, ilkokulların bu gelişimde büyük payları vardır.

Yeni Yugoslavya'nın kuruluşundan sonra ilkokul öğretimi yükümlü oldu. Her ana - baba 7 yaşından başarak 15 yaşına dek çocuğunu ilkokula göndermeye zorunludur. Yugoslavya'nın anayasasına, Yugoslavya'da yaşayan her ulusun ve ulusal azınlığın okuma erkinliği tanınmıştır. Türklere de bu haklar tanındı. Ne var ki, ilk Türkçe okullar daha geç çalışmaya başladılar. Bunun baş nedeni "kadro" eksikliği idi. Ötede beride bulunan kadrolarla birdenbire Türklerin yaşadıkları her yerde Türk sınıfların açılması zordu. Bu nedenle önce Üsküp'te Türk öğretmenleri yetiştirecek seminerler düzenlendi. Seminerlerden yetişen Türk kadroları, doğrudan doğruya Türkçe ilkokullarda çalışmaya başladılar. Böylece, 1947 - 48 yıllarında Makedonya'da Türkçe ilkokullar açılmaya başladı. Kosova'da Türkçe ilkokul sınıflarının açılması biraz daha geç başladı. (1950'den sonra.) 1954 yılında, özellikle Türkçe çalışan ilkokulların sayısı arttı. Gerçi bu ilk çalışmalarda güçlükler belveriyordu. Türkçe ders betiklerinin yokluğu gibi. Ama yavaş yavaş ilkokullar için betikler de Üsküp'teki "Prosvetno Delo" "Detska Radost" yayınevlerince yayınlanmaya başlandı. İlk kez Türkçe alfabenin yayınlanmasına yardımlarını sunanlardan biri Nizamettin Asım'dır. Türkçe alfabe yayınlanıncaya değin, alfabe görevini Birlik Gazetesi yaptı. Bugün Türkiye'de yaşayan Mahmut Kıratlı ile birkaç yıl önce Türkiye'de ölen Enver Tuzeu'nun ister çeviri, ister kendi yazılarını derslerimizde okuduğumuzu hatırlıyorum. Ama yıllar geçtikçe ders kitapları da arttı. Bugün artık ilkokul sınıfları için gereken hemen tüm betiklerin varolduğunu söyleyebilirim. Olsun ki, bu betiklerin bir bölümü yazar olmayan ya da eğitim ve öğretimle direkt bağlı olmayan kişiler tarafından çevrilmiş ya da hazırlanmıştır.

Türkçe ilkokullar Makedonya ile Kosova'dadır. Prizren'de genel olarak bugün 5 "sekiz yıllık" ilkokul çalışmaktadır. Karışık diller üzerine çalışan bu ilkokulların 4'ünde, ilk sınıftan başlayarak son (sekizinci) sınıfa değin Türk öğrencileri de Türkçe eğitim - öğretim görmektedirler.

Bundan başka Üsküp, Gostivar, Kalkandelen, Priştine, Gılan, Mitroviça ve Manastır'da -bir söze Makedonya ile Kosova'nın kent ve köylerinde- Türkçe olarak eğitim gören öğrenciler vardır. Bunların sayısını tam olarak saptamak, yeni sayımlar hâlâ yapılmadığı için olanaksızdır.

Akşam, yoğun renkleriyle sokaklara değin düşüyor, göküzünde yıldızlar birer birer ışıyordu. İnsanoglu, Apollo 12 ile ikinci kez ay'a ayak bastı. Tarihte, bu, insanoglu'nun ikinci kez ay'a gidişi ve dönüşüydü. Ne var ki, insanlar Apollo'larla göklere yaklaşırken, birbirlerini sevmekten çok uzaklaşıyorlar. Bu iki paralel eylem içinde yatan çelişkiyi **BULMACALASTIK** adlı şiirimle yansıtmaya çalışıyorum :

Bulmaca olduk sokaklarda
Gazetelerde en unutulmuş eski bulmacalar kafa unutulduk
Çiçek çiçek yok olduk merdivenlerde
Ölüm düşüyor rüyalarımıza kılak kılak

Bir ipince pencere artık gözlerimizin önünde
Karşıda en şen olan çocuklar ağhyor
Umut sarmaşıkları büyüyor Apollo 13'te
Sevgi duraklarında birbirimizi sevmeyi oluvtirirken bir rüzgâr.

KILIK - KIYAFET

M. Ağah ÖNEN

Türkülerimize, atasözlerimize, menkıbelerimize perçinlenmiş bir tarih bağlantısıyla sizi kendine çeken bu doğu başkentine tanımı güç bir duygu karmaşığıyla i n i v e r d i m . Yakın - doğu'nun en büyük başkentlerinden biri de olsa, Bağdat' a ayak bastığımız anda bir kılık kıyafet keşmekeşi şartırcı bir çeşitlilikle çevrenizi sarar. Doğunun bu belli başlı karakteristiği, sınırlı geçtiğimiz noktadan sonra yol boyunca ilginç görünüşlerle sizi oyalarken; Bağdat' ta en yoğun biçimde karşınıza çıkar.

Sayırsız akınların, göçlerin uğrağı bir tarih meşheri olan Mezopotamya'nın tam ortasında türlü ırkların, ulusların kalıntıları ile Bağdat kadar karışık kılıkta, dil ve inançta insanların kaynaştığı bir yakın-doğu kenti daha yoktur denebilir.

Kıralığın yıkılışından bu yana, on bir yıldır asker yönetimlerinin hüküm sürdüğü Irak'ta, özellikle Bağdat'ta, dikkati en çok askerlerin çokluğu çeker. Sokaklarda perişan kılıklı, saç sakalı ağarmış yaşlı askerler, komando kılığıyla dolaşan tüysüz delikanlılar, omuzlarında piyade filintaları asılı entarili mahalle bekçileri ve tatil günleri kentin dört bir yanına dağılan kırmızı-siyah üniformalı gösterişli askeri okul öğrencileri dikkati çeker. On bir yılda üç kez hükümet devirme hareketi geçiren Irak'ta, Arap ülkelerinin en kuvvetli ve disiplinlisi olduğu söylenen ordunun İngilizlerinkini andırır kepli ve gömleklili genç subayları, asker üniforması içinde bir yığın polis, beyaz ceketli trafikçiler... Bu üniformalılar, günün her saatinde, en yoğun sivil kalabalık arasında bile akın akın geçip giderler. Bunlara, ellerindeki makinalı tabancaları; kahvede, lokantada, otobüste herkesin burnuna sokar gibi taşıyan kayıtsız askercikleri, açık kahve rengi giyimleri içindeki kasketli otobüsçüleri de eklerseniz, Bağdat'taki üniforma bolluğu kadar, üniformalı çokluğuna da şaşıp kalırsınız.

Irak'ta çöl yaşamının giymeyi zorladığı entari, pantolon kadar revaçtadır. Özellikle yazın, sıcağın kadar ekonomik koşulların da zorunlaştırdığı entari geleneğini bu ülkeden söküp atmak olanaksız gibi görünüyor. Beş bin yıllık giyimi değiştirmek gerçekten güçtür. Entarinin üstüne yelek ya da batının ceketi rahatça gelip oturmuştur. Sokaktaki adam kadar resmi dairede odacı, hademe gibi hizmetlilerde bile ceketli entari, sadece başa örtülen bir örtü ile tamamlanır. Ancak gerek sırta geçirilen entari, gerek başa sarılan bu tülü renkli örtünün hakim rengi beyazdır ve bu kılığı da zevkli giyinenlerde bir güzel görünüm kazanabilmektedir. Buna karşılık resmi daireler, bankalar ve birçok ticareteverlerinde batılı bir ülkeninki kadar uygar ve son derece temiz giyimli bir memur kitlesi göze çarpar.

Son derece geniş bir alana (bir uçtan bir uca elli kilometreyi bulur) yayılmış Bağdat'ta Bata ve Zablok gibi devletleştirilmiş büyük ayakkabı firmalarının makina işi ayakkabıları henüz yoksul halkın ayağına geçememiştir. Plastik sanayiinin sağladığı ucuzluk bir dereceye kadar halkın ayağını

çıplaklıktan kurtarabilmişse de kış ortasında çıplak ayakla dolaşanlara, parmaktan geçme tokyoyu sürükleyenlere adım basında rastlarsınız. Her ülkede olduğu gibi Irak'ta da insanların ayaklarına bakıp midelerinin ne derece dolu olduğunu anlayabilirsiniz. Yine de doğuda, çöl yaşantısının sürüp gittiği her yerde, yalın ayaklık fakirlik işareti olduğu kadar bir alışkanlık, bir görenek işaretidir. Örneğin bir Kuzey Afrika ülkesinde pek yakın zamanlarda çıkarılan bir yasayla çıplak ayakla otomobil kullanma yasaklanmıştı.

Irak'ta cemaat çeşitliliğinden doğan kılık-kıyafet cümbüşü, son yıllarda birçok az gelişmiş ülkede görülen, kentlere akın hareketinin yarattığı eğlenceli karşıtlıkların

en canlı örneğidir. Bağdat'ta caddelerdeki bu çeşitlilik arasında, çocu kahverengi şalvarları üstüne işlemeli yelekleri ve başlarına özel biçimde sarılı şalları ile Kürt'lerin ki en temiz ve gösterişlisidir. Kendilerine Türkmen denilen Irak Türkleri'ninki ise çoğu beyaz giysileri ile, başlarında siyah çizgili beyaz sarguları ile ayırılır. Sokaklarda temiz giyimli ermeni keşişleri, süryani papazları, yahudi hahamları kadar Bağdat'ın modern ilâhiyat fakülteleri yanında sürdürülen medrese öğrenimin temsilcisi, islâm mollaları kırmızı bir fese sarılı tertemiz ak-pak sarıkları ile ciddi ve ağır başlı geçişleri ile dikkati çeker.

Gelecek yazı: (... Ve kadımlar!..)

VE KARANLIK BİR TAS ZEHİRDİ ZAMAN

Bakarım eşyaya bir garip ve garip korkularla
Yiter giderim elektronlarında düşüncenin
Heyhat... zamanın dışında biten bir gecenin
Tükenmez ve eflâtin notalarında

Birikmiş kaygan ve diri vücudünde
Yangınlı yumak yumak halkalar içinde
Örsellenmiş çizgili kollarıyla bekler
Denizin boğma tutkusu derinliklerinde

Bir tabanca o siyah masumluk
Uzanmış yarı uykuların kılıfında
Nasıl saklar bilinir mi nasıl saklar
Ölümü durgunluğun en kenarında

Kimsesiz urgan urgan serin bir yeşillikte
Yılandır çöreklenen mevsimlerin
Her zerrenize saplanan şeylerin
Ve zehrin güneş görmemiş gölgesi biçiminde

Ey uçurum beni ne çabuk yutarsın
Serersin bir gri ülkeye gölgemi
Bön durgunluğunda gizlediğin gücünde
Her noktandan öldürüp bedenimi

Ey kadın ey aklımı dörde bölen tutku
Geceme ve imzama renk katan sesleniş
Sen sözcüklerimdeki şiirsel direniş
Nasıl çoğaltırsın seni sevme doğrultumu

Gök dualara karşı yağmurunueledi
Kuş yönünü hançer sivrilğini bildi
El ermez kurşun yetmez geçen güne
Fakat bir başka poligondan geri geldi

Dalda renk durdu havada ses ve suda halka
Sonuncu damla kan yetiştirdi ölü dirildi
Zamanı gözleriyle kırbaçhyan atlı
Sen de bil sevilme gücünü sen de anla

Ey kadın ey aklımı dörde bölen tutku
Ve sözcüklerimdeki şiirsel direniş
Sen evrenimi saran masmavi uğultu
Hep sana hep sana hep sana bu sesleniş

A. Hafım UĞURLU

TIYATRO İÇİN BİÇİM ÖNERİSİ

"BREAD AND PUPPET THEATER (*)

— İyi tiyatro, seyirciyi
birleştirmez, ayırır —

Berthold Brecht.

Desen : Vedat.

Peter Schumann yönetimindeki Bread and Puppet'in ilk gösterisi 1961'de TO-TENTANZ ile gerçekleşiyor.

63 - 66 yılları kendilerine özgü biçimler aramak ve bütün Amerika'da turne yapmakla geçiyor.

67'de atölyeler kurup çocuk oyunları hazırladılar. 68 - 69 AVRUPA TURNESİ. En önemli oyunları : CHICKEN LITTLE - FIRE - THE CRY OF THE PEOPLE FOR MEAT.

AMAÇLARI : Tiyatro'nun bütün geleneklerini, biçimlerini, alışılmış estetik görüşlerini bir yana itip, tiyatro dışı bir tiyatro kurmak istiyor B.a Puppet. Topluluğun çoğunluğu oyuncu değil; yalnızca siyasal amaçlarla B.a Puppet'e katılmışlar. "Tek isteğimiz, oyunlarımız bir sorunu ele alsın ve onu seyircilere, gerçek bir seyirci kitlesine, açıklasın." (**).

Demek ki amaçları, siyasal ve toplum görüş açısından ayrılmadan bir sorunu anlatmak ve yorumlamak: - "Olanaklar oranında oyunun çoğunu keseriz; bize kalan öykünün temeli olur." (**).

UYGULAMALAR : En önemlilerinden olan ve gördüğüm bir oyunlarından söz edeceğim: The cry of the people for meat (Hal, kın yemek için yakarışı). Konuyu özetliyorum: gökder tanrısı Uranus ve Toprak Ana'nın birleşmesinden dünyanın hâkimi Kronos doğar. Sonra İncil'i izleyerek, insanın yaratılışı, Adem ve Havva, Kâbil ile Hâbil, Hz. Nuh, Hz. Yusuf; İsa'nın doğuşu, Mısırdan kaçış, Beytullahim, mucizeler, İsa ile Havarilerinin ekmeği paylaşmaları, İsa'nın çilesi ve çarınha gerilişi.

Öykü bu; bir de anlatılışına bakalım. İncil'deki bütün kişiler, üç metre boyunda kuklalarla canlandırılıyor; kuklanın başı boyunun 3/4'ünü meydana getiriyor; bedeninin geri kalanıysa bildiğimiz kumaş. Oyuncular ya kuklanın içinde ya da değneklerle yönetiyorlar onu. Schumann oyuncu olarak sahnede yer alıyor ve elindeki bir ışıldakla öbür oyuncuların yüzlerini, ellerini, ayaklarını oyunun gelişimindeki önemlerine göre sırayla aydınlatıyor; bu yöntem sinematografik anlatımda yakın çekimlerin gördüğü işlevi andırıyor. Bunun gibi başka ilginç buluşlar var B.a Puppet'te: Uranus ve Toprak Ana'nın bir 'valse murette' eşliğinde dans ederken birleşmeleri; Adem ile Havva'nın cennetten kovuluşu gibi. Bu örnekte, oyuncular başlarında çok büyük ve korkunç ifadeli hayvan başı maskeleri, bir kovboy fillimindeki sığır sürü-

leri gibi toz duman içinde, fakat çok daha ağır, âdeta törensel bir yavaşlıkta - sürünecek, yığınlar halinde ilerliyorlar.

İsa'nın doğduğu Beytullahim kenti ile VI. etnam savaşı arasında çağrışimsal bir bağ kuruluyor. Bir kadın uçakları anlatıyor, kocasının ölümünü - "Ben de ölmek isterdim... Yalnız yaralı kalmaktan korktum." Bu sözler Ocak 67'de New-York Times'ta yayımlanmış. Bir oyuncu "New-York Times I. 67" yazılı bir karton'u seyircilere gösteriyor. Başka yazılar gösteriliyor - 'BA-KIŞ' - 'EKMEK İSTİYORUZ' ve.. Sonra oyuncular ellerindeki ekmeği ufalayıp seyircilere dağıtıyorlar.

Ekmeğin kavgasındaki insanın çilesini, İsa'nın çilesi ile birleştirerek oyun bitiyor.

Chicken Little'da gene dinsel bir konu işlenmiş. Fire'da, bir Vietnam köyü, bir hafta süre ile İsa'nın çektiğini yaşıyor. Ama bir gün fazlasıyla: ateş ve yıkım günü.

NASIL BİR TIYATRO : Tiyatroya karşı dedik. Bread and Puppet gerçeği reddediyor; kuklalar ya çok büyük ya da küçük. Chicken Little'de beş metre boyundaki Toprak Ana bir yumurta yumurtluyor; içinde ufak bir kukla. Vietnam savaşını canlandırmak için, kartondan küçük bir ev de onu yıkan oyuncak - uçak.

Neden bu abartılmış ölçüler? Düşünce şu olabilir: artık gerçeğin seyirci üstünde etkisi yok; gerçeküstü biçimlerle yeni bir Seyirci/Sahne ilişkisi arıyalım. Bir bakıma Antonin Artaud'nun "somut dil" önerisine yönelmek, yani. Bread and Puppet gerçeği anlatmak değil, yeni bir gerçek yaratmak istiyor.

Artaud da dekor'a hayır, ışık oyunlarına ve maske'ye, kukla'ya evet diyordu. Geleneksel anlamda kukla değil; 10 metrelik kuklalar arasında geçen bir oyun tasarlıyordu Artaud. Onunla, daha çok bu yöntemlerin seyirci üzerindeki etkisi konusunda birleşiyor Bread and Puppet. Önce merkezi bir noktadan çıkış, daha doğrusu fırlayış var; ikinci devrede seyircinin etki alanına giriş ve bu alan içinde yayılış; sonuçta ise taşma, öteye geçme söz konusu. Fakat etkilemenin tam olması için Artaud'nun yöntemini sonuca kadar sürdürmek gerek; oyunun oynandığı geleneksel İtalyan Sahnesini' kaldırıp salonda başka başka yerlerde on, yirmi sahne kurmak ve böylece seyircinin her tarafında olmak. Ancak o zaman üçüncü devreye ulaşılabilir.

Bread and Puppet'in oyuncularını seyirci arasına iniyor bir iki kez ama, oyunla ilgisi yok bu işin. Oyun sahnede kalıyor. Ancak B.a Puppet'in aynı zamanda sokak tiyatrosu olduğunu unutmamamız gerekir; bu du-

rumda, sahne sorunu kendiliğinden ortadan kalkmış oluyor.

Özetliyerek diyeceğim ki: Artaud'nun etkisinde birçok öncü tiyatrolar var; bir 'nesnel' kültürü peşindeler. Bu kültür öncelikle duygusal ve görseldir. İşte burada en önemli soruna değiniyor: Artaud/Brecht kavgasına.

Duygulara mı seslenmek daha etkileyici, yoksa akıla mı?

Kesin olan birşey var; birinci durumda karşımıza, kuşkusuz etkilenmiş, -fakat verimsiz bir etkidir bu- aptallaşmış, şaşırılmış bir seyirci çıkıyor.

İki saat süreyle bütün duygulardan göçecek bu seyirci. Peki, sonra-...

Evine dönünce unatacak herşeyi.

Brecht'in tutumuysa o denli çarpıcı değil. Didaktik oyun, epik tiyatro zaman zaman çok klasik olabilir, ama her zaman bir 'SORU' taşır. Kimi zaman cevapsız bir sorudur (GALİLE) bu; kimi zaman iki çözüm yolu önerir (CELUI, QUI DIT OUI, CELUI QUI DIT NON) Seyircinin bunlardan birini düşünüp, seçmesi gerekir, ama her durumda seyirci bir 'seçim'le karşı karşıyadır.

Biz yine konumuza dönelim; yani Bread and Puppet'e.

Çalışmaları çok ciddi ve güç, buluşları ince, oyunları çarpıcı ama bu çarpıcılık geçici bir şey. Oyun bitince evler'de ve sokak'ta süreceğine, oracıkta etkisi sönüyor. Yalnız birkaç imge, renk ve hareket kalıyor bellekte. Konularından söz etmeyeceğim.

Bread and Puppet bir deney tiyatrosu yürütmek peşindeyse eğer, diyecek sözüümüz yok. Şu var ki zaman zaman, siyasal tiyatroya yaptıklarını ileri sürüyorlar. Bunu kabul etmek güç şimdilik. Bir 'arayış' evresinde oldukları söylenebilir. Henüz sonuçta vardırılmadıkları bir arayış. Bunu belirtmeli.

Oysa, örneğin Polonyalı öncü tiyatro adamı Grotowski, yaptığının 'siyasal tiyatro' olup olmadığı sorusuna karşılık, - "Ben estetik ve oyuncuda oyun araştırması yapıyorum. Yaptığım, tiyatro bile değil." demek açık sözlüğünü gösteriyor.

Şunu diyeceğim ki, seyirciyi etkileme, yalnızca sahneden seyirciye giden tek yönlü 'izlenimler' ya da oyun sona erdikten sonra 'anı'ya dönüşecek "imgeler zinciri" olarak ortaya çıkacaksa eğer - Artaud'nun da, B.a Puppet'in de ileri sürdüklerinden bu sonuca ulaşıyor - 'siyasal tiyatro' adı verilen kavrama ulaşmak kesinlikle olanaksız bence.

Halk tiyatrosu yolunun da 'siyasal tiyatrodan geçtiği düşünülürse...

Gaye PETERK

(*) Ekmeğin ve Kukla Tiyatrosu

(**) Peter Schumann "Partisans" Dergisi - nisan, mayıs 1969.

İzlediğimiz Sergiler

NURI İYEM

Şaşırtıcı bir çalışkanlık, verimlilik döneminde İYEM, hele şu yıllarda.. Salt İstanbul'da açtığı sergilerde bile, her kez, irili ufaklı ama, tümü de başarılı, değişik 45 - 50 tablosuyla karşımıza çıkıyor.. Yukarıdaki "değişik" deyimini, çok yönlü bir tutumu var gibisine yorumlamanız için şunları da ekliyorum: Gerek öz, gerekse biçim tutumunda bir çelişkilik yok; giderek "tek" konuya indirgenmiş bir çalışma düzeyinde, çok yönlü bir biçim, renk, istif, anlatım gücüne ustaca erbiliyor. Taksim Sanat Galerisi'ndeki son sergisinde de, geçen yılki "kadınlarımız, analarımız" konusunu yinelemesine karşın, düşüyor tekdüzeliğe, yavanlaşmaya. Bu özelliğin nedenlerini şöyle de tanımlayabiliriz: Sanatsal yeteneği, beğenisi; önyargılı, ezberci ressamların tam zıddına bir sanatçı kişiliğinin yordamındadır İYEM. Ayrıca, özgürlük uğruna, soy tutkularını yadsımaya kalkışmaz. Bu nitelikleri onu kendi yörüngesinde "benzersiz" kalışını sağlıyor elbette..

İyem, 1950'den buyana, çok serüvenli bir dönemini serer serer yansıttı; Akademî öğrenciliğinden edindiği "öyküsel resim"den apansız koparak "soyut" eğilimli bir kararsızlık dönemine var 1960'a değin. Eh, işte oradan öte tepeden turnağa bir "non-figüratif"ci kesiliveriyor: Resimleriyle olduğunca, yazıları, eleştirileri, konuşmaları, giderek öğretmenliğiyle de... Bir çile yığınlarının etkisi mi bu? Belki. Ama gençlik coşkusunun tükenip, ustaca bilinçliliğin egemen olduğu bir dönemde, o ört-bas edilmiş ana hamur başkaldırıyor ve ilkgözağrımız Nuri İyem gerçek kimliğiyle fıskırıyor birden! Ve de öylesine ki, taşcatlasa, bu gidişatından, etkinliğinden caymamacasına... Alkışlamaz da n'eylersiniz?

BALABAN

N. İyem için söylediklerimizin kimi yanlarını BALABAN'a da yakıştırabiliriz: Resme saygısını, sevgisini bir kendincilikte yüceltmiş, oluşturmuş, geliştirmiş sanatçılarımızdan biridir o da. Ne ki, İyem gibi, sapa deneylere, ürkekçe özenlere hiç mihiç yüzvermemiştir. Bir BALABAN çizgisini tâ 1950'lerden buyana, dediği dedik-bildiği bildik bir sanatçı inadıyla sürdür-

müştür hep. Çağsal oluşumlar kimi etkilemez ki? Balaban da, soyutlamaya yatkın, nakışsı, oyunumsu deneylere yeltenmiştir bir süre.. Bu çabamın çıkmazını çarçabuk sezdiklerinden, şimdiki sergisinde çok daha olgun, bilinçli bir 1970 BALABAN'ı sunuyor. Çemberlitaş'taki Darüşşafaka Galerisindeki 50'yi aşkın yeni yapıtıyla dar sınırlı konularına karşın - şu 20 yıllık aşamasının en somut doruğunda. Bu arada şuna da değineyim: En başarılı, gözde ressamlarımız, DOĞA'ya, TOPLUM'a, İNSAN'a eğildikleri oranda ilginç olabiliyor, çekiciliklerini tazeliyebiliyorlar. Diyelim Orhan Peker, doğadan bir çıkış kapısı arar kişiliğini, meramını gereğince yansıtabilmek için.. Nuri İyem, Anadolu'lu doğaya dönünce daha bir İYEM olur.. Balaban, sırtısıklam tutkudur doğaya; salt bu nedenle de çizgisini, renklemesini, istifleme düzenini bize kestirmeden ekleyiverir... Öbür kekeme ressamlarımızın suskun bir soyut'u yeğleyişlerinin gizi de bu bamteli'nde olsa gerek!

REZAN ŞENOCAK

Bayan ressamlarımızda ilgimi ilkten çeken yön şu oluyor: İle de "dışisel" duyarlıklarını yansıtabilmek tutkusu.. -Dışisel derken "seks" açısını kasetmiyorum elbet.. Simone de Beauvoir'ın "Kadınlığımın Öyküsü"nü okurken de düşünmüştüm bu tutumu. Oysa, Beauvoir, "erkekçe" diyebileceğimiz bir açık-seçiklik içinde veriyordu gerçeklerini, insancalığını... Evet, plâstik sanatlarla,, "kelâm" sanatları arasında uçurumlar var. Ne ki, bir yapının erkek ya da kadın eliyle yaratılmış olması ayrımsız bir olgudur. Fahrünnisa Zeid nice önemliyse, oğlu Nejat da o değin önemlidir; burada "cins" sorununu usumuza getirmek olanağı var mı? Neyse, sözü şuraya bağlayalım: "Kadın Milleti"nden pek sanaçı çıkmaz.. yargısı çağımızda gayrı sırta kadem bastı.. Ama, bizdeki hanım sanatçılarımız ille de "bay" sanatçılarımızdan ayrı bir tutumda yırtınmayı yeğliyorlar nedense, tümü değil, çoğu..

Rezan ŞENOCAK'ın Beyoğlu Şehir Galerisi'nde açtığı son sergisini gezerken bunları düşündüm işte.. Oysa Bn. Şenocak, az önce söylediklerime kesin örneklerden biri

İNSAN İÇİN

Sayrı düşsel bir ilk ağaç
en gizemli çiçeğimle seni
her bitimsiz açılarda büyüttüğüm
ellerinden olmaya
ellerinden olmaya

ve durup durup bir
seviden kopmaya
sonra ilk ve son bilmeye
ve bunlar ki herşeydir - birer eşya
gibi durmaya -

beynimi parçalarlarken birtakımı güzler
yitik bir solumadır korkusu
ufaldıkça yoklaşır insan
insan bir felsefe dokusu...

Sinâ AKYOL

değil; Niyesini de, kendine öğretmen seçtiği -kendi muhtacı- himmet dede-lerden birine bel bağlayışında aramalı. Yani Bn. Şenocak bir çırak gibisine kendine usta seçivermiş ve de sonuç dayanakomuş şuracığa: Salih Acar'ımsı "teknik" kolaylıklara yeltenme, kadınsallığını öneren bir yanlış yapıdırma tutkusu, renk'ten, çizgi'den kaçış..

Oysa, bir grift sanat hamurunu için için yoğurabilme yeteğinde Bn. Şenocak; bozbulanık resimlerinin çoğunda o ölçülü-biçimli dengesel resimlerini sunuyor. Kısıtlanmamış, coşkulu, dışselliğin ötesinde yansıyan "composition"ları bence en olumlu yapıtları. Eh, şunu da söyleyiveririm: Rezan ŞENOCAK "ders" almaktan cayıp da, kendi kendine "ders" verirse, çok daha başarılı yapıtlara erer kanısındayım...

MUSTAFA ESİRKUŞ

ESİRKUŞ'un 1945 yıllarındaki öğrenciliğinden öte çalışmalarını anısıyorum: Öğretmeni B. R. Eyüboğlu'nun tüm etkisinde, ama daha yersel bir biçim - renk tutturuşu vardı. Aradan geçen şunca süre içinde birkaç sergi daha açtı Esirkuş; hiçbir yönden yankılanmayan sergiler.. Gayrı hep biliyoruz; G. S. A. den "mezun" olan şunca ressam adayı, bir büro'da, bir işletmede "kâtip olmayı yeğliyor, sittin bene il il, kasaba kasaba suyuna tirit öğretmenlik etmekten se.. M. Esirkuş, uğraşına candan sarılanlardan; nice yoksunluklarla yüklü öğretmenliği bağına basıp, kişisel gelişimini de sürdürmüş. Öylesine ki; gayrı tüm etkilerden arınmış, sapa sağlam bir MUSTAFA ESİRKUŞ'la buluşuyorsunuz GALERİ'deki son sergisinde. Vardığı aşamanın özelliklerini kısaca özetliyorum: %100 bizcil bir tutumu yansıtır; yani, Türkiye gerçeklerini - öyküye sapmadan - çizip boyuyor. Ele aldığı konular - ya da motifler - gündüz yaşamımızın yankıları, sırasında güzelleme.. O da kendince "obje" tutkusunda ya; yine de keçi'leriyle, dalyan Bekçeleri'yle benzer konuların çok değişik, çok şaşırtıcı izlenimlerini noksanz bir "plâstik" düzen içinde verebiliyor. Ha, "portre"leri de var Esirkuş'un; hep tanıdıklar, aşılar "merhaba!" diyor sanki.. Kısacası, TÜRK RESMİ'nin şu yıllar böylesine bir öz kişiliğe kavuşmasında çaba harcıyan, hani şu netameli "soyut"çuluktan sıyrılıp

Kadril

ansıtır eski kadrilleri bir ihtiyar kadın susmuşluğu
uzak banliyölerde oturur siyah giysilerle
cızırtılı bir gramafon bir sade kahve yaşıntısı
sınırlı ellerle cezve sürer boynu bükük bir tamburada

eski yalılardır usunda bilmem şu kadar yıl öncesi
bir lastikotin geçer kaç kez burma bıyıklarıyla
kıyıya çekilmiş tekneler gibi bekler de yalnızlığını
bir yengeç duyurgalarında soğuk ve yeşildir

oturup ağlar genççizlik günlerine geceleri

Siyami ÖZEL

Yaslı Gittim, Şen Geldim...

Ersen TOLUNAY

Köye ilk geldiğim günün gecesiydi. Uzaklardan köpek ulumaları geliyordu, kişiyi ürperten. Bir anlatılmaz, korku filizleniyordu içimde. Yeni girmiştim yatağıma. Parlak ışıklarla süslü, gürültülü, kalabalık bir evrenden, karanlık, sessiz ve ısızsız bir yeni evrene gelmenin garipliği çökmüştü üstüme. Beynimde, birbiri ardına plâklar dönüyordu, en içli gurbet türküleri ile yüklü. Çok bilinmeyenli denklemler arasında kalmış bir öğrencinin çaresizliği içinde, uyku tutmayan gözlerime ve durmadan çalışan beynime karşı, savaş veriyordum kendi kendime. Bu avuç içi kadar toprak parçasında, neler bekliyordu beni. Tanımadığım, yaşayışları ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip olmadığım bu kişilerle, nasıl anlaşacaktım acaba? Ayrıcalık, dünyalarımızda başlıyordu öncelikle. Yaşam koşullarımız, yetişme biçimlerimiz, beğenilerimiz ve evrene bakış açımız başka olacaktı kuşkusuz. Aramızda ayrıcalıklar olan kişilere, duygularımı, amaçlarımı çabalarımı nasıl anlatacaktım? Ve nasıl yardım isteyecektim onlardan. Boşuna zorluyordum, kafamı belli ki. Herşeyi oluruna bırakmak, en iyisiydi galiba. Zaman denilen uzun yolda, yaşadığım çevrenin koşullarına göre ayarlamalıydım kendimi. Bilinçli olarak başlamalıydım kavgaya. Karanlıkla, aydınlığın kavgası olacaktı bu. İlimle, batılın kavgası. Bu noktaya varınca, başarmışım gibi bir sıcaklık sardı içimi. Rahatladım. "Gün ola, harman ola" deyip, çektim yorganı başıma. Gerçekten, aradan geçen üç ay içinde, düşüncelerimi uygulamaya başladım köyde. Okuldan çok, çevrede daha etkili olabileceğine inanıyordum, bir öğretmenin. Salt, çalıştığı okulun görevlisi olmamalıydı öğ-

ayakları Anadolu toprağına basık bir olumlu aşamaya erdirenlere selâm-sabah...

NECDET KALAY

Hemen her yıl bir sergi açabilecek bir verimlilikte KALAY. Alkışlanası bir verimlilik ya bu, kişi, ister istemez şu sorun üstünde duruyor: Bunca yıl içinde, gerek öz, gerekse biçim, sanatsal bildiri yönlerinden hiçbir aşamayı yansıtmayan bu "zenaatkârca" yapındırmalar, nasılna övülsün, tanımlansın? Kinamıyoruz bay Kalay'ın tutumunu; ne ki, çağımızda olsun, ülkemizde olsun öylesine bir "plâstik sanatçılar" gelişimi var ki, bu alanlara eğilim "meraklı"lar da güç beğenir oldu tüm önüne sürülenleri... Hele hele, sözünü ettiğimizize çok olumlu bir yordaman ustalarını daha özel bir büyütle inceleyorsanız...

Neyse, N. Kalay'ın bu şaşırtmaz sergisini de şu genel yargıyla noktahyalım: Günümüz TÜRK RESMİ'nde iki uç var; biri, geleneksel denebilecek süslemeci bir yeni biçimciliğe yönelen, alabildiğine soyut tutum; ötekiye, toplumsal, çağdaş gerçeklerimizi "figüratif" açıdan yansıtan - ama plâstik öğelerin üstüne titreyen - karşıt bir tutum. Evet, bay KALAY, bu "sıratkörü"nde şimdilik; dileyelim öte kayıya tez vara...

retmen. Üstelik, bir küçük köyde, daha da gerekliydi bu. Çözüm bekleyen sorunları vardı, köyün, köylünün. Gün ışığına çıkarılmayı bekleyen, dertleri. Köylüyle el ele verip, üstüne gitmeliydin sorunların. Ama öncelikle, köylünün milli duygularını kıskırtmalıydım. İlk bir müsamerere düzenledim, "CUMHURİYET BAYRAMI"nda. İşlenmemiş, pırlı pırlı öğrencilerimle el ele vererek. Onların gizli kalmış yeteneklerini, gün ışığına çıkarmanın kıvancı ile yüreğim dolu dolu. Güldürüden, eğlenceden çok, birşeyler verebilmeyi amaç edindim kendime. Kişinin kendi olanakları içinde de, çok şeyler başarabileceğini anlattım onlara. ATATÜRK'ü ve devrimlerini canlandırdık çocuklarla. İyi karşıladılar, köylüler. Köyün, YUNAN'a karşı kurşun sıkışmalarından DEDE FERHAT, müsamereden sonra yanına gelip, gözleri dolu dolu :

— Sağol hocam, dedi. Eski günleri, bir kere daha yaşattın bize, ATATÜRK'ün yaptıklarının önemini kavramamıza yardımcı oldun.

Kavgayı kazanmaya başladığının ilk belirtisiydi bu. İlk adımda, anlamaya çalışmışlardı yaptıklarını. Sevmişlerdi, beğmişlerdi. Artık, en yakın kişi olmuşum onlara.

—Hocam, deyip geçiyorlardı karşıma. Bilmediklerini, merak ettiklerini soruyor, can kulağı ile dinliyorlardı. Bütün bunlar, güç verdi bana. İçimde, anlatılmaz bir coşku kabarıp duruyordu. Artık, düşüncüklerimi uygulamayı sürdürecektim sırayla. Önce muhtarı kazandım, kısa zamanda. Kahvelerden, her türlü oyunu kaldırdık birlikte. Bu bir devrimdi köy için. Kentten gelen bir delikanlı, köy kanunlarına, erkeklik gereklerine karşı çıkıyordu. Hemde, muhtarı alet ederek. Önce homurdananlar çıktı bu işe. Her yerde ve her zaman görünen kışkırtıcılar. Yani yenilik düşmanları, yani tembeller, yani erkeklik tanımını sigaranın, içkinin ve elli ikilik destenin üçgenini sıkıştıranlar. Ama kararlığımız karşısında, bütün çalkantılar dindi. Süt liman oldu ortaklık. Yolumuzun doğruluğunu gösteriyordu, bütün bunlar. O halde yürümeliydik. Ve yürüdük. Artık oyun yoktu, sinirli konuşmalar, sövmeler, saymalar, işitilmeyordu kahvelerden. Duyulan ses, bizim sesimizdi artık. Aydınlığın sesi, inananların, yüreklilerin sesi.

— Bugünkü, açık oturumumuzun konusu "TOPRAK REFORMU..." Her gece, bir konu. Her gece, imam, muhtar, teknisyen ve ben masanın başında. Her gece, gittikçe büyüyen, gittikçe sessizleşen bir kalabalık. Ve her gece, sabırlı bir direnişle dile gelen yurt sorunları. En çok, imama şaşıyordu köylüler. "O da, hocanın ağzı ile konuşuyor" diyorlardı. Oysa, geri kafalı değildi imam. Çıkarıcı, yobaz değildi. Din kadar, dünya sorunlarına da değer veriyordu gücünce. Bildiklerine yeni şeyler katmanın sevinci, mutlu ediyordu onu. Öğretmenin açtığı sıcak kucakta yeri olmak, mutlu ediyor. Ve herşeyden öte, aydınlıkların konulduğu bir asada konuşabilmek mutlu ediyordu.

Böylece, el ele, yürek yüreğe on altı ay geçirdik birlikte. Köye, köylüye yepyeni bir hava getirdik gücümüzce. Anlayanlar kadar, anlamayanlar da çıktı kuşkusuz. Anlamayanları, anlayanların aydınlığına bıraktık, Hoca Nasreddin örneği. Ayrılık saati geldi, çatı bir gün. Bu anlatılmaz bir saati benim için. Bilmediğim, evrenlerine yabancı olduğum, kişilerin dost ellerini sıkarak, buğulu gözlerine bakmak, yıkıyor-

BAŞLAMAK

Yağmurlar ilk yaza başlarken
Ben de sana başladım
En iyisi gözün derken
Tutup e'ine başladım.

Ben o zaman
Dolu tüfek deli fişek
Seni sevmelere yetmedim gündüzlerim
Ve de geceye başladım.

Tükendi şaraplar rakalar
Gelmedi sarhoşluğum
Gözlerim geldi de masama
Hemen gözüme başladım.

Aydan ışık biriktirdim cebime
Hem en iri yıldızları kuşandım
Saatleri takvimleri susturup
Baş'anmamış bir güne başladım.

Derken
Senli otuz günlere
Gücsüz kaldı maasım
Güldün üzülmeğim diye
Susturmak için midemizi
Bir gün habıya başladım

Az geldik birbirimize
Tükendi sözümüz akşamları
Düşündüm taşındım
Derhal çocuğa başladım.

Her yol denendi bir bir
Sert kayalar başımızda kırdı
O sinema dönüşüne küfredip
Mahkemeye başladım.

Bu sigara böyle tütmezdi eskiden
Bu oda'ar dilsiz değildi böyle
Yalnızlığım büyük geldi yatağa
Senlimi tathydı bu düzen sensiz mi
Ben böyle yaşamamın
Sülalesinden başladım.

Güngör ÖZMEN

du beni. On altı ay içinde, birgün terketmemiştim köyümü. Birgün, kendi kendilerine bırakmamıştım öğrencilerimi. Birgün, yalancı bir idealist gibi görünmeyi geçirmemişim usumdan. Oysa, masa başlarında yurtseverlik nutukları çekenerin, köylerinde günlerce kapalı kalıyordu okul kapıları. Mutluydum. Bu benim avuç içi kadar dünyamın, avuç içi kadar mutluluğuydu. Ve benim en doğal hakkımdı, bu mutluluk. Alımda, "BEYBABA" yazılı otobüs, homurtularla ileri atıldığı zaman, son kez dönüp baktım geriye. Muhtar, imam, teknisyen, köylülerim, dostlarım ve öğrencilerim... Ellerini sallıyorlardı, gözleri dolu dolu. Bense iyice ağlamaklıydım. İçimde bir marşın müziği çoğalıyordu, yeşil BURSA ovasında yankılar yaratarak: "YASLI GİTTİM; ŞEN GELDİM..."

**HAKSIZLIKLAR,
INSAFSIZLIKLAR,
UTANMAZLIKLAR
KARŞISINDA BİR ŞAİR**

3. sayfadan

dağılmağa başladı. İlk gün ışığı (Merhaba) dedi pencereden, yeşil yapraklar el salladı. Bir adam uzun uzun öksürdü.

İlk ellerimi buldum vücudumda, derken ayaklarımı, gözlerimi, dudaklarımı, saçlarımı buldum. Ve düşündüm, yaşadığımı anladım, utandım."

İşte bu üzücü olay, o günden sonra, bana karşı olanların silâhi oldu. Bununla yerildim, bununla küçük düşürülmek istendim. Şiirlerimi pervasızca ve utanmadan çalanlar bile, bu bayağılığa düşmekten kendilerini kurtaramadılar. Sanatımı hiç bir sapık ideolojinin emrine ve hizmetine vermediğim için; solcusu da, sağcısı da, sanatıyla yıpratamadıkları Ümit Yaşar'ı, bu yoldan yıpratmak ve okuyucunun gözünden düşürmek çabasına giriştiler.

Bunun en yeni örneğini de geçen ay Papirüs verdi. Papirüsün İkinci Yeni Antolojisi için ayırdığı 41 ne sayısından şu satırları birlikte okuyalım :

"1950 de iktidara gelen yeni sınıfın sanat beğenisi, küçük burjuvanın inceliğinden yoksundur, gelişmemiştir. Sanatların eğlendirici niteliği bütün öteki niteliklerine ağır basmaktadır. Şiirin, edebiyatın, müziğin bu sınıfa eğlenceden başka verecek, söyleyecek şeyi yoktur. Basit sevgi ve acıma duygularını gıcıklandıktan öte bir şey getir. meyem ve periyodik reklam intiharlarıyla beslenen Ümit Yaşar tipi şiirin bu dönemde ortaya çıkışı bir raslantı değildir. Ciddi sa-

nat dergilerinin sayfalarına giremeyen bu şiirler yüksek tabakanın eğlence yerlerinde loş ışıklar altında masalarda ya da mikrofonda okunur."

Bu satırlar tek kelimeyle bir bayağılık, bir utanmazlık örneğidir. Yazarını tanımlıyorum. Aklımda kalacak değerde bir yapıtını da okumamış olacağım. Kimliğini öğrenmek için Sayın Behçet Necatigil'in (Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü 2. Baskı) ne baktım, yok. Belki merak edersiniz bu donkişotun kim olduğunu? Adı; Mehmet Doğanmış.

Ne idüğü belirsiz bu Mehmet Doğan efendiye sadece şunu hatırlatayım ki; kendisi beşikte altını pisletip ciyaklarken, benim o zamanın en ciddi edebiyat dergilerinde şiirlerim çıkıyordu.

İstanbul, Varlık, Fikirler, Aile, Kaynak, Edebiyat Dünyası, Hisar gibi o zamanın belibaşlı edebiyat dergilerinin koleksiyonlarını karıştırsaydı, görürdü. Meraklılarına belki gerekir, yıllarını da yazayım: 1943 - 1967 arası, Son yıllarda bir takım edebiyat dergilerine yazmayışımın da çeşitli nedenleri var. Sırası gelince açıklayacağım.

Anlaşıyor ki bu yumurcak ne edebiyat dergilerini okumuş, ne de benim her hangi

bir eserimi... Neyse canım, bize ne Mehmet Doğan'dan? Benim asıl sözüm ona değil; Papirüsün sahibi Cemal Süreya'ya... Cemal, eski bir dostum, beğendiğim, sevdiğim bir şair. Yukarıya aldığım satırları okurken onun hesabına üzüldüm. Tesadüf; derginin o sayısının çıktığı gün; Cemal Süreya ile değerli şair dostum Necati Cumalı benim yanımdalardı. Sanatçı sorunları üzerine tatlı tatlı sohbet ettik. O günden sonra, utancından olacak bir daha görünmedi Cemal Süreya. O gün benden Papirüsün Şubat ya da Mart sayısı için fotoğraf, biyografi ve şiir istemişti. Tanıtma yazısını da sevgili şair dostum Metin Eloğlu yazacaktı. Düşündüm, vaz geçtim. Cemal'e istediklerini vermiyeceğim. Neden mi? Değmez de onun için! Cemal Süreya şair olarak eskiden benim gözümde neyse, yine o. Fakat bir insan olarak, bir dergi sahibi olarak çok şeyler kaybetti. Bu açıdan aynı değerde değil artık.

Varlık Dergisiyle Yaşar Nabî gibi, Papirüs'ü ve Cemal Süreya'yı da defterimden siliyorum.

Gönderdikleri dergileri iade etmeme nezaket ve terbiyem elvermiyor. Bu yazıdan sonra ümit ederim ki onlar göndermezler.

haberler *Olaylar*

● Sanatçı dostumuz Nevzat ÜSTÜN, uzunca süren sayrılığını atlatmak için - en olumlu umut - İsveç'e gitti. Geçireceği "ameliyat"lar dolayısıyla 3 ay kadar gurbetlerde kalacak. Şimdiden geçmiş olsun der, sağlıklı dönüp, yeni yapıtlar vermesini dileriz.

● Ressam Orhan PEKER, bir mimar yakınıyla kazandığı "proje"nin I. Ödül alması dolayısıyla Japonya'daki Uluslararası Fuar'a çağrıldı, martta gidiyor.

● Metin Eloğlu son tablolarını önce Ankara'da, nisanda da İzmir'de sergileyecek. AŞKOLSUN adlı yeni kitabı da yayınlanacak nisanda...

● Dergimiz sanatçıların ortaklaşa düzenledikleri 2. karma sergi, Beyoğlu Şehir Galerisi'nde açıldı. 34 şairimizin desenli şiirleri, 8 ressamımızın tabloları, Ara Güler'in fotoğrafları ve A. Özbilen'in tahta oymaları ilgi ile izlenmektedir. Sergi, 5 şubat akşamına dek sürecek.

EVET!

KARAR VERDİM VE..

**PETROL
OFİSİ**

**MAMULLERİNİ
SEÇTİM**

★ Benzin ★ Gaz ★ Motorin ★ Fuel oil ★ Yağ

Deniz Kalkanlı

FILİZ FILİZ FILİZ FILİZ FILİZ FILİZ

Filiz
ÇAYI

ÜSTÜN VASIFLI ÇAYLARIN HARMANI İLE HAZIRLANMIŞTIR

ARISTONA

TEKEL

Güney : 42

Bastır : 60149

**Hayatınızın
her devresinde
huzur
ve güven**

çinde
olabilmeniz için...

tasarruflarınızı
AKBANK ta
toplayınız.

Güney : 43

BİLÜMUM BANKA MUAMELELERİ İÇİN

TÜRKİYE \$ BANKASI

hizmetinizdedir

Umum Müdürlük - Ulus Meydanı (Ankara)

CARİ HESAPLAR • HAVALE • TİCARİ SENETLER • KREDİ Mektupları
• KEFALET Mektupları • DÖVİZ ALIM VE SATIMI • SEYAHAT
ÇEKLERİ • İMALAT AKREDİTİFLERİ • KİRALIK KASALAR • v. s.

DÜNYANIN HER TARAFINDA MUHABİRLERİ VARDIR

Güney : 44

bütün
tasarruflarınız
için

HER YERDE HER ZAMAN
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ZİRAAT BANKASI

Güney : 45

Bastır : 60101 - A. 20150

güney güney güney güney güney güney

Sahibi ve Sorumlu Yönetmeni: ATIF ÖZBİLEN — Yazışma ve Posta Havalesi: Atif Özbilen, P.K. 1353 İstanbul — Akbank Beşiktaş Şb. Hesap No. 22787 — İdare yeri: İstiklal Cad. 465/78 Beyoğlu — Basıldığı yer: Halk Matbaası, Tel. 22 19 98 — Abone: yıllık 24, altı aylık 15 TL. Gönderilmez yaza ve resimler geri verilmaz. "Güney" adı sözedilmedikçe aktarına yapılamaz.